

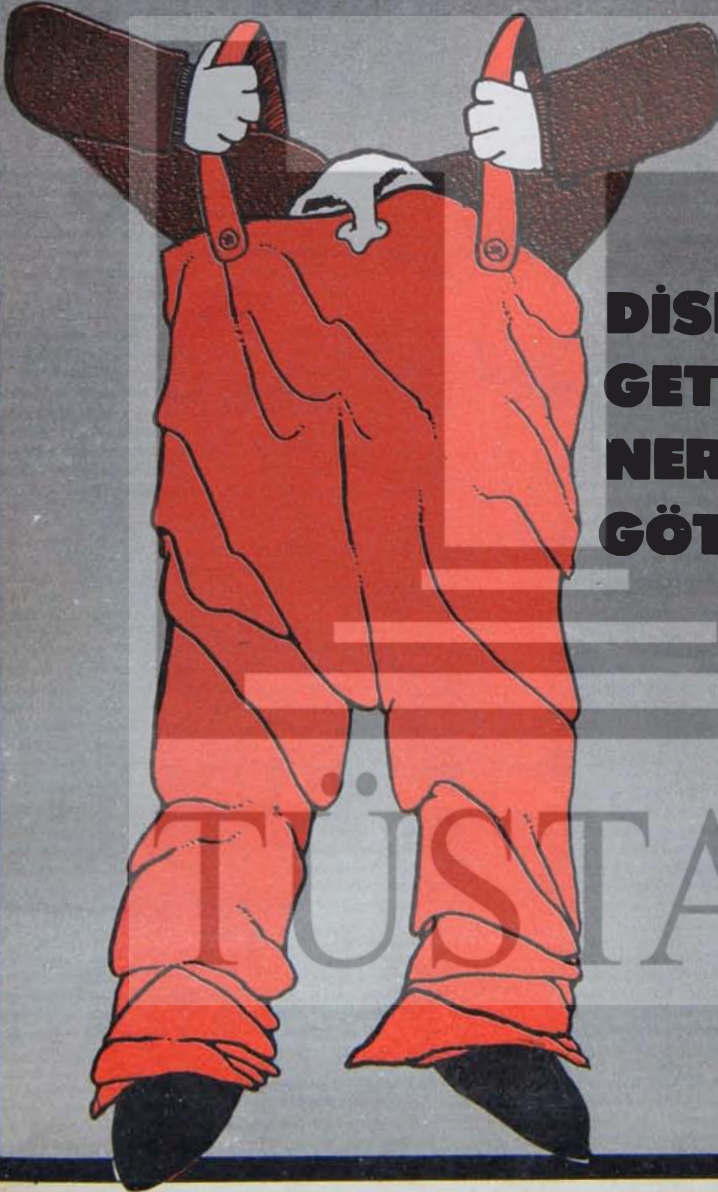
BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜS

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ-SAYI: 143-3 OCAK 1978

FIYATI: 5 TL

HÜKÜMETİN ANAHTARI: CHP-BURJUVAZİ DİSK ÜST YÖNETİMİ

**DİSK: NEREYE
GETİRİLDİ,
NEREYE
GÖTÜRÜLECEK**

HÜKÜMETİN ANAHTARI: CHP-BURJUVAZİ DİSK ÜST YÖNETİMİ

Yalçın KUÇUK

Teori nedir? Dipnotu bol uzun yazı mı? Hayır. Marx'ın Feuerbach Öze-rine Tezleri, iki sayfadan uzun değil. Dipnotu yok. Ama hâlâ bilimsel sosya-lizmin temel teorik yapıtlarından birisi olarak değerlendiriliyor. Böyle değ-lerlendirilmesi de sürecektir. Öyleyse teoriyi, yazıldığı sayfaların uzunluğu ve ver-len dipnotların sayısı ile ölçmeye imkan yok. Bu, birincisi. İkincisi ise teoriyi, genellikle, yazıldığı tarihte teori olarak algılamak söz konusu değil. Şu an-lamda: Lenin'in yazılarının çok büyük bir bölümü, yazıldığı zaman birer "po-lemik" yazısı olarak değerlendirildi. Bazılarınca. Büyük bir çoğunluk böyle değerlendirilmek istedi. Ancak eylemin içinde olanlar, olayları yaşayarak bilen-ler bunların teorik değerini anlayabildiler. Zamanında anlayabildiler. Lenin'in yazıları, ancak böyleleri için, yazıldığı tarihte teorik yazı niteliğini kazandı. Ancak Lenin'in diyalog eylemi, dünya ölçüsünde başarısını kanıtlayınca yaz-dıkları da teori oldu.

Bu iki nokta "teori heveslilerine" belli ipuçları sağlamalı. Teorinin üze-rine "bu teoridir" diye danga vurmaya gerek yok. Damga vurmakla da teori olmayan, teori olmaz. Teori, somutun zengin karmaşıklığında gelişmelerin ort-ak özünü ortaya çıkarabilmekte. Ancak dinamik bir biçimde. Şu anlamda: Gelişmelerin doğrultusunu gösterebilmesindedir. Bu yüzden teorinin, karmaşık bir olgular demeti olarak duran gelişmelerin özünü göstermesi yetmez. Sora-ki gelişmelerin doğrultusunu da ortaya koyması gerek. Bir eğilim olarak. Or-taya koran özün daha sonraki pratik ile doğrulanması gerek.

Bugün çok acı bir gerçek var: Türkiye İşçi Partisi, ister sendikala düzeyde ve isterse genel politik platformda ne yölseler, olayların sonraki gelişmesi ile doğrulanıyor. Bu doğrulanma da iki anlama geliyor. Birincisi: Bilimsel sosya-lizm, doğruları görüp ortaya koyabilmenin tek teorik aracı. İkincisi: Türkiye' de bunu, yalnızca ve yalnızca Türkiye İşçi Partisi temsil ediyor. Bu lüksinden de bir üçüncü sonuç çıkıyor. Daha açık bir deyişle bir üçüncü sonuçun çıkarıl-ması gerekiyor. Şöyle: Bu durum, Türkiye İşçi Partisi yöneticileri ya da üyele-rinin çok bilgi ya da çok "okuması" olmalarından ileri gelmiyor. Okumak ge-rekli. Ama salt okumasının bu işle doğrudan bir ilişkisi yok. Doğrudan iliş-ki şurada: Türkiye İşçi Partisi, işçi sınıfı pratiğinin içine kök salmış durumda. Burada, kaç kök salmış olduğu, birinci derecede önemli değil. Birinci dere-dece önemli olan, işçi sınıfı pratiğinin içinde olmak ve gelişmelere bu pratik-ten bakmak. Bu yapılabildiği takdirde kök sayısını artırmak zamanla çözü-mlenecek bir iş oluyor.

Bütün bunlar şunun için: Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Bo-ran, bundan çok önce, CHP - Büyük Burjuvazi - DİSK Üst Yönetimi üçüni-ni formüle etti. Bu formülasyona kuzanlar pek çok oldu. Olur. Söylenmedik söz bırakılmadı. Söylenir. Ama formülasyon geçerli ise, somutun zengin kar-maşıklığı içinde tezahurlanan oyunların özünü ortaya koyuyorsa ne çare! Çaresizliğe çare yok. Çaresizliğe çare olmadığında iyice görebilmek için zama-nında söylenenleri tekrar okumak gerek: "Büyük burjuvazi, CHP ve DİSK üst yönetiminin birbirine paralel olarak (belki de birbirine elele vererek) Türkiye' de solu politik düzeyde CHP'de; ekonomik-sendikala düzeyde de sosyal demok-ratlaştırılan DİSK'te tutmak çabasıdır. DİSK'e bu işleri gördürebilmek için kitlelerdeki yerleşmiş DİSK imajını ve buna bağlı olarak DİSK'in sosya-list görüntüsünü korumak, koruyabilmek için de bu görüşüşi abartmak gereki-yor. Bu noktada kendilerini sosyalizmin yeddi emni bilip CHP'nin solunda yazsı bir partiyi, TİP'e, gerek görmeyenler, görmekten öte karşı çıkanlar devreye giriyor. DİSK üst yönetimi artık sosyalistlik adına rahatça TİP'e kar-şı olabilir, TİP'lileri ve TİP'e yakın olanları DİSK'in dışına atmaya girişebilir, rühsat verilmiştir. Böylece, büyük burjuvazi-CHP-DİSK üst yönetimi üçleme-sine bir de bu sosyalizm havarileri ekleniyor. Nesnel durum budur." (9-10 Ekim 1976 tarihinde yapılan TİP Öpçünü II Temsilciler Toplantısındaki Ko-nuşma) Bu nesnel değerlendirme içinde "Türkiye'de solu politik düzeyde

CHP'de" tutma üzerinde ayrıca durmak gerekecek. Birazdan. Şimdi geçenken bu üçgene bir eklemeye ortaya çıkan "kendilerini sosyalizmin yeddi emni-ni" sayan ve aynı konuşmada "sosyalist havariler" olarak nitelendirilenleri hatırlamak gerek. Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreteri Nihat Sargın, gerekli uyarıyı yaptı. Aynı tarihlerde İzmir'de yaptığı konuşmada zamanı gelince bunların "sıkılmış bir limon gibi" kapının önüne konulacaklarını söyledi. Ni-hat Sargın'ın buğun de hatırlanması gereken sözleri şöyle: "Uzun sözler, yan-ıtlar gereksiz. Olup bitenler ortadadır. Herkesin gözü önünde cereyan etmekte-dir; şu veya bu nedenle bunu bir 'sis perdesi' arkasında gizleme aracı olarak görev görme durumunda bulunuyor. İse aldannasınlar; sıra ergeç kendilerine de gelecektir. Görevleri sıra erdiğinde kendilerini 'sıkılmış bir limon gibl' ka-pının eşliğinde bulacaklardır." (YORDYOŞ, 9 Kasım 1976, Sayı 83) Bugün bu sözler gerçekten "uzun sözler" gerektirmiyor.

Gelişmelerin önceden doğru bir biçimde görülmesi yetmiyor. Bu geliş-melerin neden ortaya çıktığının da açıklanması gerekiyor. Gelişmelerin baş-langıç noktasında büyük burjuvazinin "Türkiye'de solu politik düzeyde CHP' de tutma" planı en birinci ağırlığa sahip. Bu yüzden Büyük Burjuvazi - CHP - DİSK Üst Yönetimi üçgeninde de vurgu büyük burjuvazi üzerinde. Öğende hareket noktası büyük burjuvazide. Büyük burjuvazi, Halk Partisi'ne solu tu-tacak bir dalyan gözlü ile bakıyor. Halk Partisi'nin i lendiriyor. Bu açıdan bakıldığında ve daha önce yazıldığı gibi, 12 Mart döne-minde Türkiye İşçi Partisi'nin kapatılması burjuvazi için çok büyük bir ka-zanç oluyor. Daha önce sık sık belirtildiği gibi 12 Mart, işçi sınıfının mücade-le kararlılığını kıramadan sonuçlanıyor. 1 Mayıs 1975 tarihinde Türkiye İşçi Partisi, tarihsel görevini sürdüremek için çok ileri teorik ve ideolojik bir plat-formda yeniden kuruluyor. 1970 sonbaharında toplanan Dördüncü Büyük Kongresi'nden Türkiye İşçi Partisi "önce sendikacı, sonra sosyalist; önce ay-dın sonra sosyalist; önce kürt sonra sosyalist" türünden sağlıksız eğilimleri geride bırakarak çıkıyor. Bu anlayış içinde DİSK'e bağlı sosyalist sendika yö-neticileriyle ve çok daha sağlam bir toprağa basarak kuruluyor.

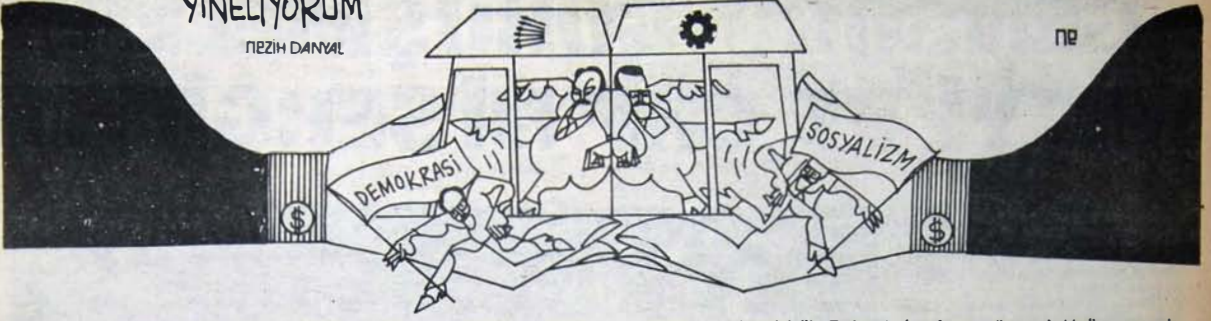
Bundan sonraki gelişmeler, bundan bir yıldan daha uzun bir zaman önce, şöyle özetleniyor: "Sosyalist hareketin, gerek örgütsel planda ve gerekse işçi sınıfı tabanında sağlam bir toprağa basması hızlı bir gelişmeye yol açtı. Hızlı gelişme ise hızlı tepkileri doğurdu. DİSK'te, Halk Partisi halkası ile, kendi çizgisine çekmeyi planlayan burjuvazi, karşısında bilinçli işçilerle sosyalist sendika yöneticilerini buldu. DİSK içinde sosyalist işçi ve sendikacılar olma-dık zorlamalar ve tüzük ihalleriyle saf dışı edilmek istendi. Sosyalizm 'havaril-iği' giysisi içinde ortaya çıkan kendini bilmezler de, burjuvazinin bu açık oyununun en ateşli aktörleri oldular. Son günlerin gelişmeleri, oynanan oyun-lar kadar bu oyunların aktörlerini de ortaya çıkardı." (Yalçın Küçük, Sosya-list Hareketin Kazanımları, YORDYOŞ 12 Ekim 1976 sayı 79). Her zaman vurgulanan bir nokta bugün çok daha açık bir biçimde görülüyor: DİSK içi-ndeki mücadele hiç bir zaman saf ve salt bir TİP-CHP mücadelesi olmadı. Üzül-le, adı ve sani ile, ilerici sendikala hareketi büyük burjuvazinin dümen suyuna çekmek isteyenlerle buna karşı koyan sosyalist sendika yöneticilerinin ve bilinçli işçilerin mücadelesi oldu. Bugüne kadarki mücadele, adı ve sani ile, bir sınıf mücadelesi niteliğini taşıdı. Öğgen içindeki CHP ve DİSK üst yöneti-mi, bu mücadelede bir tarafın araçları niteliğinden uzaklaşmadı.

Hiç kimse sürprizle karşılaşmasın. Hiç kimse karşılaştığı durumu sür-priz saymasın. Sürpriz sayılmaması gerektiğini gösteren açıklamalar var. Behice Boran, 9-10 Ekim 1976 tarihli konuşmasında bunları da söylüyor: "DİSK li-derliği hiç bir zaman sosyalist olmamıştır ama DİSK hareketinin zamanının TİP hareketiyle bütünleşmiş olması, liderlerin günündeki sosyal demokrat as-lanını ortaya çıkmasını o sırada önlendiştir. 1970 öncesi TİP'teki sosyalistlerin, sosyalizmden sapmalara karşı verdiği mücadelede DİSK üst yöneticileri karşı

YİNELİYORUM

NEZİH DANVAL

1978 yılının, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde yeni mevziler getirmesini diler Türkiye işçi sınıfının ve tüm emekçi halkımızın, onlardan yana olanların yeni yılını kutlarız.

YURUYUŞ

saflarda ve sağda yer almışlardır. 1971'den 12 Mart muhtırasının verilışinden sonra DİSK üst yönetimi muhtırayı ve yeni rejimi tutan bir bildiriye DİSK adına katıldı, TİP ise karşıındaydı. DİSK yönetiminin DİSK hareketini TİP'den ayırmak, koparmak girişimi ilk olarak bununla açıkça ortaya çıktı. DİSK üst yönetimi 12 Mart döneminden kısa bir tutukluluk dışında bir sıkıntıya düşmeden kurtuldu. Oysa başlarında süregiden bir dava da vardı üstelik. 15-16 Haziran olaylarına ilişkin olarak sürüp giden davaya bakmayı 12 Mart döneminin askeri mahkemesi reddetti, görevsizlik kararı vererek: "Büyük burjuvazi, ilerci sendikal hareketi CHP halkası ile kendisine bağlama girişimlerini de kancayı nereye takacağı konusunda fazla sıkıntıya düşmedi. Fazla yanılmadı.

Hizmete hazır olanlar hizmetlerini yaptılar. Hizmetlerini yaptıktan sonra da Türkiye'nin ileride yazılacak olan sosyalizm tarihinin derkenarına sıkılmış limon türünden yerlerini şimdiki acımasız. Ancak karanlık nokta kalmamalı. Böylesine hizmet verenler neden üst yönetimden uzaklaştırıldılar? Buna da cevap gerek. Cevap çok basit ve açık: 15-16 Haziran Türkiye işçi sınıfının tarihinde önemli bir yere sahip. Burjuvazi ise acımasız. Sınıf bilincini yükseleceği için acımasız. Ayak sürüyerek de olsa bu eyleme katılanlar, bu eylemi bir Eylül Direnişine benzetme "becerisini" gösteremeyenler ancak bir süre hizmet eder. Sonra giderler. Gitmezlerse "yanlış örnek" olurlar. Yeni gelenlere. Böyle eylemlere katılıp sonra "borcunu" ödeyerek üst yönetimde kalılabileceği yarısının doğmasına yol açabilir. Burjuvazinin bu aşamada böyle yarğalara ayıracak zamanı yok. Bu yüzden borçlarını hizmetleriyle öderler ve hesapları kapanır.

Ancak bir hesap kapanırken bir başkası açılıyor. İlerici sendikal hareket olanlar, başka kapıları da açıyor. Hangi kapının açıldığı, dışa bağımlı büyük sermayenin Halk Partisi'ne baktığı açıysa ilgili. Bu baktığı açısının önemini ortaya çıkarabilmek için de bir noktanın altını çizmek gerek: Cumhuriyet dönemi boyunca egemen itüfak, aygınınalındaki toprağı, bir çok "ilericinin" sandığından çok daha kaygan görüyor. Bunun için işçi sınıfının örgütlü siyasal hareketinden, çoklarını sandığından, çokdaha fazla çekiniyor. Bu yüzden solu ve tümüyle ilerci hareketi şü ya da bu yolla sermayeye bağlamaya, yine sanıldığından çok daha fazla önem ve değer veriyor. 12 Mart döneminden mücadele kararlılığı artarak çıkan işçi sınıfı hareketini Halk Partisi aracılığıyla sermayenin dümene suyunu çekmeye büyük bir paşa biçiyor. Bu yüzden CHP için hükümet umudunun yükselmesi ile ilerci sendikal hareket içindeki operasyonun tamamlanmasının aynı tarihlere gelmesi, sanıldığı gibi, bir rastlantı olmuyor.

Kuşkusuz, yeni bir hükümet olanağının ortaya çıkması, tek başına sendikal hareketteki gelişmelere bağlanamaz. Türkiye kapitalizminin çözümsüzlüğü, yeni hükümet arayışlarının nedenleri arasında önemli bir yere sahip. Ancak şu anda çözüm olarak görülen hükümet formülünden Türkiye kapitalizminin ekonomik sorunlarına çözüm bekleyenler bir elin beş parmağandan daha az. Büyük sermaye bile fazla umutlu değil. Büyük sermayenin umudu, bugün çözüm olarak görülen formülün ötesinde. Büyük sermaye için, bugün yakın çözüm olarak görülen CHP-Bağımsızlar hükümeti, bir yandan geçici bir formül olarak görülüyor. Diğer yandan da "kendini soluna" karşı böylesine operasyonları "başarı" ile yürüten Halk Partisi'ne bir ödün ve bir ödül oluyor. Böyle bir hükümetle süre gelen "çalışma sorunlarını" daha "barışçıl" yöntemlerle sonuçlandırmak mümkün görülüyor. Böyle bir hükümet döneminde daha "barışçıl" yöntemlerle sonuçlandırılacak "çalışma sorunlarının" arkasından ilerci sendikal hareketin yeni üst yönetiminin yeni yerlere yerleşmesi daha kolay olacak.

Ama nereye kadar? Başka bir deyişle sınıfsal ve politik gelişmeler, ekonomik gelişmelerden dümene bağımsız mı? Daha açık bir deyişle, burjuvazi,

Halk Partisi halkası ile ilerci sendikal hareketi kendi limanına bağlamaya neden bu denli önem veriyor? Salt işçi sınıfının siyasal hareketinin gelişmesini durdurmak için mi? Kesinlikle salt bu nedenle değil. Burjuvazi, kendi bilinç birikimi içinde, işçi sınıfının politik hareket gelişmeden ekonomik ve sendikal hareketinin fazla gelişemeyeceğini biliyor. Eğer burjuvazi, işçi sınıfının politik hareketini geriletebilirse, sendikal hareketini de gerileteceğini biliyor. Bu yüzden işçi sınıfının politik hareketine sınıfsal nedenlerle olduğu kadar dar ekonomik ve sendikal gerekçelerle de karşı çıkıyor. Türkiye somutu da işçi sınıfının politik hareketinin gelişmesi ile ekonomik hareketinin gelişmesi arasındaki karşılıklı bağlantıyı ortaya çıkarıyor. Şöyle: Türkiye İşçi Partisi'nin içinden çıkan ilerci sendikal hareketin daha iyi toplu sözleşmeler yapması yalnızca ilerci sendikalarla sınırlı kalmadı. Daha iyi toplu sözleşme, Türk-İş'te etkilendi. Sarı Türk-İş varlığını koruyabilmek için daha iyi toplu sözleşme, yapmak zorunda kaldı. Son yıllarda Türk-İş toplu sözleşmeleri ile ilerci sendikaların yaptığı toplu sözleşmeler arasındaki fark azalmaya başladı. Bunu, burjuvazinin de görmemesine imkan yok.

Şimdi ilerci sendikal hareketin yönetimine uzun yıllar DİSK ilkerine karşı çıkmış, uzun yıllar Türk-İş içinde ilerci sendikal harekete küfürler yağdırmış bir ekip geçti. Bu ekibin geçişi Halil Tunç'u da hoşnut etti. Dayanamadı. "Aramızda fark kalmadı" diye telgraf çekti. Bu durumda ne olacak? Yeni yönetim belki eskisini de aratmayacak bir biçimde "yaşasın işçi sınıfı" ya da "yaşasın sosyalizm" diye bağracak. Bağracak da ne olacak? Daha iyi toplu sözleşme yapabilecek mi? Başka bir deyişle Türkiye kapitalizminin yapısı, siyasal bilincini geri fakat alan bir işçi sınıfını sürdürmeye elverişli mi? Kesinlikle elverişli değil. Bu yüzden Türkiye'de sosyal demokrasinin ekonomik temeli yok. Bu yüzden hangi hızlı edebiyata dayanırsa dayansın yeni yönetim eskisi kadar da şansa sahip değil.

Ancak sosyal pratik sadece şansa bakmıyor. Sosyalistler ve sosyalist hareket, salt şansa bakarak yola çıkmıyor. Bugün ilerci sendikal hareket çok gerilere götürülmüş durumda. Bunu inkar etmemek gerekiyor. Ostelik gelişmeler başından itibaren çok doğru, açık ve net bir biçimde ortaya konmuş olmasına karşın, ilerci sendikal hareket çok gerilere götürülmüş oluyor. Gerçi geriye götürülen bunun fiyatını ödüyorlar. Gerçi Türkiye İşçi Partisi Başkanlık Kurulu Dyesi Yavuz Önal'ın geçen sayıda yer alan yazısında yer alan ifade ile "Türkiye İşçi Partisi'ne ve onun mücadele hedeflerine karşı tavrı alan lider ve örgütlerin etkinliklerini" yitirdikleri bir dönemden geçiliyor. Gerçi bu etkinliği yitirme süreci sendikal hareketle sınırlı kalmıyor. Bugün ilerci sendikal hareketi Halk Partisi halkası ile büyük burjuvaziye peşkeş çekme operasyonuna şakşakçılık yapanların tümü etkinliklerini yitiriyor. Tümü, kurtarılması zor bir biçimde bir batağın içine doğru gömülüyor. Bütün bunlarla birlikte hem ilerci sendikal hareketi ve hem de gericiliğin başına gömülenleri de kurtarmak Türkiye işçi sınıfının bilimsel sosyalist örgütüne düşüyor.

İşçi sınıfının bilimsel sosyalist hareketi, bilimsel sosyalizmin kılavuzluğunda, üzerine düşen bu güçlü görevin de istesinden gelmesini bilecek. Behice Boran, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Genel Kurulu'nun ilk gününde, delegelere ve konuklara, şunları söyledi: "İlerici sendikal hareketin bugünkü durumunun kalın çizgileriyle belirttiğim bu tablosu elbette iç açıcı değil. Bir kriz hali açık seçik ortada, ama karamsarlığa ve umutsuzluğa da gerek yok. İşçi sınıfı hareketi dümdüz bir çizgi üzerinde, dikensiz gü bahçesinde yürür gibi ilerlemes. Duraklama, hatta gerileme dönemleri olabilir. Ama bunlar geçicidir. Hareket toparlanır", daha üst aşamalar doğru yönelir. Eski biçimler eskimişse, yeni biçimler oluşur. Toplumsal gelişmenin boşluklara tahammülü yoktur. Meydana gelen boşluklar ergeç, ama mutlaka doldurulur. İşçi sınıfımız ilerci, devrimci sendikacılığın temelli tasfiyesine müsaade etmeyecektir." Yalnızca sendikal hareket içinde değil, ilericilik adına da karyer yapmayı hesaplayanlar, bu sözleri hesaba katmak durumundalar.

GENSORU GÖRÜŞMELERİ MC'Yİ VE CHP'Nİ SERGİLEDİ

● MC'yi düşürmek amacıyla CHP tarafından önceki hafta Millet Meclisi Başkanlığına verilen gensoru önergesi haftanın iki günü genel kurulda görüşülürken, siyasal olaylar, kanlı saldırı ve şiddet olayları devam etti ...

Ekonomik çözümsüzlüğün derin bunalımını yaşayan işbirlikçi büyük sermaye, güdüm ve denetimindeki tüm saldırı unsurları seferber etmekten başka çare bulamıyor.

Toplumun, ifadesini, temelde ekonomik ve toplumsal sistemde bulan boğnutsuzluğunu aşartmak, demokratik hak ve taleplerini, geniş işçi sınıfı ve emekçi tabakalara her gün biraz daha korunup, genişletilmesine ilişkin kararlılıklarını bastırarak amacıyla, ekonomik iktidar, yeni politik düzenlemelere ivdilik gerek duyuyor ...

YIRTILAN PERDE

Gensoru önergesinin Millet Meclisi genel kurulunda görüşülmesi sırasında, kürsüden hem iktidar hem muhalefet kanatları ca dile getirilen politik düşünceler, aşında işbirlikçi burjuva yönetimin düzey, ölçü ve niteliğini, Türkiye kapitalizminin ideolojik, felsefi ve estetiğini de olanca çıplaklığıyla açığa çıkardı... Politik tartışmaların en ilkel "kallite-kontrol" süsğecinden bile vize almayacak ölçüde, düşük, kaba, hantal, geri ve çarpık mantık bataklıkları sergiledi.

"DİKENSİZ GÖL BAHÇESİ"

Radio ve televizyon yayınları aracılığıyla geniş kitlelere en "neşih" çerçeveleriyle sunulmuş çalgılan kamuyla bile tartışılmaz kamuoyunda ilgi ve itibar görmedi.

Sarılan'ın uğradığı saldırı büyük tepki ile karşılandı

Sosyal demokrat ana muhalefet "Bu hükümet kendi içinde uyumsuzdur" diyor, AP sarılan yanıt veriyordu:

- Sana ne lan.
Daha sonra kürsüye çıkan Süleyman Demirel bunu daha neşih biçimde cevaplandırıyor:

- Canım biz uyumsuzsak size ne? İn-san bile bazen kendi içinde uyumlu ola-

mayor. Sabah başka şey söylüyor, öğleyin başka şey, akşam daha başka şey söylüyor...

Ve AP sarılan alkıştan sarıyalıyordu...

CHP sözcüleri, MC'nin henüz 4. Beş Yıllık Planı meclise getiremediğini söylüyordu. Cephe sözcüsü yanıtlıyordu:

- Planı ben ölçtüm. Boyu 21 santim, eni 9, genişliği 16 santim...

MC partilerinin sarılan alkıştan titriyordu. CHP'iler de alaylı alkışlıyorlardı: "Bunların plandan anladıkları bu" idi ...

YA "ANA" MUHALEFET?..

Doğrusu bu ya, tencere de düşük ka- pağını buluyordu. CHP gensoru önerge- sine, kesinliği kuşku götürmeyen iddia-

Dünya Bankası'ndan Ecevit'e gelen raporu açıklıyoruz

YÜRÜYÜŞ'ÜN GEÇEN SAYISINDA ŞUNLAR YAZILDI: "HÜKÜMET UMUDUNUN YENİDEN DOĞDUĞU BİR ZAMANDA DÜNYA BANKASI UZMANI KEMAL DERVİŞ TÜRKİYE'YE GELDİ. BERABERİNDE DÜNYA BANKASI'NIN BİR RAPORU NA DA GETİRDİ. BU RAPOR, ECEVİT İLE BİRLİKTE İNCELENDİ. ECEVİT, ALTINI ÇİZEREK ŞU ANDAKİ DANIŞMANLARINDAN EN GÜVENDİĞİNE VERDİ. ALTI ÇİZİLEN NOKTALARIN, KURULMASI HALİNDE YENİ HÜKÜMETİN PROGRAMINA GİRECEĞİ BİLDİRİLİYOR." BU SAYIDA, DÜNYA BANKASI'NDAN GELEN RAPORUN BAZI BÖLÜMLERİNİ AÇIKLIYORUZ.

İstanbul'da zengin bir işadaminin oğlu olan ve Türkiye'de iken Ecevit'e danışmanlık yapanlar arasına katılan Dünya Bankası uzmanı Kemal Derviş'in Ecevit'e getirdiği rapor üç noktada toplanıyor: Birincisi ücretlerin kısıtlaması, ikincisi devalüasyon ve üçüncüsü de kaynakların verimli sayılan büyük firmalara aktarılması. Dünya Bankası raporunun "gelişmekte olan ülkeler ne yapabilir" başlıklı bölümü, Türkiye ve benzeri ülkeleri ilgilendiriyor. Rapor, hazırlanan reçetenin uygulanmasının, dış yardımın gerektireceğini belirtiyordu. Bu ifadeler, "reçetenin kabulü hafifinde dış yardım şarttır" anlamına geliyor.

BOYOK SERMAYENİN İSTEKLERİ

Dünya Bankası veya Uluslararası Para Fonu gibi kuruluşların rapor ve reçeteleri, genel olarak, çarpıtılarak sunuluyor. Bu reçeteler ile Türkiye büyük sermayenin istekleri arasındaki özdeşlik gözlerden uzak tutulmaya çalışılıyor. Dünya Bankası'nın raporu da, bu raporda yer alan görüşlerin TOSİAD veya Vehbi Koç tarafından dile getirilen isteklerden farklı olmadığını gösteriyor. Dünya Bankası da, tıpkı Vehbi Koç gibi kaynakların enerji, karayolu ve ben-

zeri alt yapı yatırımlarına ayrılmasını istiyor. Rapor açıkça "kıt kredi kaynaklarının verimli firmalara kanalizasyon edilmesini ve verimsiz firmaların kapatılmasını" istiyor. Bu istek, ekonomik bunalımdan geçiş için sürülen istikrar tedbirleri paketinin tekellerin daha da büyümesi ile sonuçlanacağını somut göstergesi oluyor. Türkiye'nin dışa bağımlı büyük sermayesi ile emperyalist finans örgütleri bu yüzden istikrar tedbirlerinde birleşiyorlar.

DEVALÜASYON ŞART

Dünya Bankası, sanayileşmenin ihracata dönük bir program çerçevesinde geliştirilmesini istiyor. Gümrük vergilerinin düşürülmesi ve ithal lisans sisteminin kaldırılması bu programın temel dayanaklarını meydana getiriyor. İhracata dönük sanayileşmenin gerçekleştirilmesi için Türk lirasının değerinin düşürülmesi, vazgeçilmez bir koşul olarak öne sürülüyor. Dünya Bankası raporu, Türkiye'nin büyük sanayicilerinin öteden beri istedikleri, sanayicilere ithal girdilerinin uluslararası fiyatlardan sağlanması görüşünü de destekliyor. Gümrük vergilerinin düşürüldüğü, ithal sınırlarının kaldırıldığı ve devalüasyonun yapıldığı bir ekonominin ihracatı artıracağı iddia ediyor. Dünya Bankası, Kore ile Singapur'u bu politikaları izleyenek başarıya ulaşmış ülkeler olarak gösteriyor.

ACILI OLACAK

Rapor, ihracata dönük böyle bir politikanın başarıya ulaşmasını koşullarını şöyle özetliyor: "Hükümetin kısıtlama girişimlerine başlaması, ek maliyet ve ücret artışlarının kısıtlanması, kıt kredi kaynaklarının verimli firmalara kanalizasyon edilmesi ve verimsiz firmaların kapatılması." Rapor, böyle bir politikanın "kısa dönemde acı verici" olacağını kabul ediyor. Ancak uzun dönemde çok yararlı olacağını ileri sürüyor. Böyle bir politikanın başarılı olabilmesi için "dış yardımlara" ihtiyaç duyulacağı da ifade ediyor. Ecevit ise bu ifadeleri, eğer reçete kabul edilirse dış kredi sağlanacak şekilde, değerlendiriyor.

larda bulunurken, bir tek ciddi belge ve dosya hazırlığını gösteremiyordu. Üç yıl yaklaşan MC yönetimine, tahribat ve barbarlığına ilişkin hiç bir ciddi belge-sel hazırlık yapılmamıştı. Parlamento içi ve dışı kadrolar, sadece "umut" hatımı indirmişlerdi. Cinayet, cinayet, devletin parellenmesi, parellenmesi...

Niçin işlenmişti bunca cinayetler? Niçin devlet en zorba, en hantal yön-temlerle parellenmiş, namı yağmalanmıştı kadrolar?

Nedenler yoktu, sonuçlar vardı... MC kendii içinde uyumsuzdu. Çağ-layanğı, Enver Sedat'ın ziyaretine git-miştir ama diğer ortaklar, görüş birliği içinde olmamıştı. CHP muhalefeti, Çağ-layanğı'nın Mısır'a gitmesi gerektiğini söylemiyordu, niçin hükümet söz ve gör-üş birliği içinde olmamıştı?..

Faşist uygulamaların kök ve kaynak-larında söz edilmiyordu. Gençler bir-birlerini öldürüyorlardı, MC seyrediyor-du..

MC yöneticileri, bir kez olsun, saldı-rılarda yaralananlara "geçmiş olsun", can-larını kaybedenlerin yakınlarına da "ba-şınız sağ olsun" dememiş...?

Her gün biraz daha sağa çekilen so-yal demokrat ana muhalefetin ufukları daralıyordu. Ciddiyet, tutarlılık, yapıcı ve yaratıcı politik etkinlikler tükeniyor-du. Bunun en somut tescilli de, gensoru görüşmeleri tutanakları oluyordu.

İKTİDAR HAZIRLIĞI

5 Haziran'dan sonraki bir aylık hükü-met programıyla muhalefet alan ve zen-ginliklerini önemli ölçüde sağa teslim eden CHP iktidara hazırlanıyordu.

Bunun için de, bir yandan gensoru ile hükümetin düşürülmesi formalitesi yerine getirilmeye çalışılırken, bir yandan da 12 "vatan kurtaracak" unsuru mar-ke edilmesine de azami dikkat gösterili-yordu. Bu arada gensoru önergesinin gündeme alınıp, alınmayacağı tartışma-larının yapıldığı geçtiğimiz salı günü AP'den bir kopma daha oluyor, ancak sabah istifa eden AP'li milletvekili öğleden sonra yuvasına geri dönüyordu. AP Gü-müşhane milletvekili Mehmet Çatalbaş, partisinde istifa ettikten sonra CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ile görüşüyor, hatta bu arada karşılıklı şakalaşmalar da yapıyor, öğleden sonra da AP saflarına çekiliyordu. Çatalbaş, daha sonra bu davranışını şöylece özetliyordu:

"Ruhî bir bunalmış geçirdim... Şaşılacak bir şey yoktu. Türkiye ka-pitalizminin alt yapısını üst yapısı olan-ca çıplaklığıyla yanıyor. Burjuva siyaseti, üzerinde oturduğu ekonomiyi, üretim biçimi ve ilişkilerini terçüme ediyordu. Temelî "kâr, daha çok kâr"ı dayanan sömürü düzenininin, siyaset ve değerleri temelden farklı mı olacaktı?..

PAROLA TUTARSA

YURUYUŞ'un başkiya hazırlandığı saatlerde MC'nin düşüp düşmeyeceği belli olacaktır. CHP'nin "yeni yılda yeni hükümet" parolası gerçekleşirse, önü-müzdeki günler ilginç gelişmelere sahne olacaktır. CHP Genel Başkanı Ecevit, hükümet kurma görevini hangi kompo-zisyonla süsleyecektir? CHP'nin, AP'den kopan 12'lerle kabinesinin gövdesini o-luşturacağı sanılmaktadır. Ancak bu arada mediate 2 sandalye sahibi CGP ile 1 sandalye bulunan DP'den de destek almaya sürpriz olmayacaktır.

Halen CHP'nin dayanmak istediği

sandalye çoğunluğu şöyle dağılmakta-

dir:
CHP: 214
CGP: 2
DP: 1

Bağınmaz: 14 (AP'den kopan 12'lerin dışında eski CHP milletvekilleri Abdülkerim Zilan ile Nurettin Yılmaz dahil)
Toplam: 231

Medya Başkanı Cahit Karakaş'ın oy kullanamayacağı gözönünde bulunduru-lursa şimdilik CHP'nin dağıldığı 230 sandalye bulunmaktadır.

Ancak bu hesaplar henüz "inasüstü" kalmaktan öte bir değer ifade etmemek-tedir. Çünkü 12'lerin, mümkün olduğun-ca kaygan ve oynak bir zeminde kalmak istemeleri ilginçtir. 1. MC'nin oluşturul-mas ve güvenoyu almaında önemli rol sahiplerinden Urfa toprak ağalarının Mustafa Kılıç başında yaptığı bir açıkla-mada "Biz yeni bir 12 Mart yapıyoruz" demesi dikkat çekicidir.

AP'den ayrılan milletvekillerinden hiçbirî bugüne kadar eski partilerinin politik misonyonunu suçlamamıştır. Akad-emi sâzı birliğiyle, AP için "yuvamız" deyimini kullanmışlardır. İçlerinde AP'den çok MHP'ye yakın unsurlar da var-dır. Sayılan dört olarak bildirilen "şer-dan" sahiplerinden bazılarının MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş ile güzel göz-le toplantılar yaptıkları da bilinmekte-dir...

Nitekim AP'deyken bile MHP'li ola-rak bilinen Konya Milletvekili Oğuz Atalay baklayı ağzından çıkarmak için fazla beklememiştir:

- Gönülümde CHP-MHP koalisyonu ya-tıyor...

Günaydın gazetesine yaptığı açıkla-mada Atalay "CHP-MHP'nin Türkiye'ye büyük yarar sağlayacağını" söylemiş, an-çak bugün için iki partinin buna hazır olmadığını eklemiştir.

YOLLAR NEREYE ÇIKAR?

Gelecekteki siyasal gelişmelere ışık tutacak nitelikte olan bu ipuçları, yol-ların "CHP-AP"ye çıkacağını göstermek-tedir. Mevcut Genel Merkez politikası ile ilerde bir "CHP-MHP" ortaklığı da peka-la mümkündür.

CHP, bir sağ sürüklenişin sonuçlarını yaşamak için fazla beklemeyecek görün-mektedir.

CHP'nin ilkesiz, tutarsız ve iktenlik-siz politik tutum ve davranışlarının so-nuç örneği belki de, sözününi sonun-nun nereye varacağını kestiremeyen bir CHP milletvekili vermiştir.

Geçtiğimiz hafta ortalarında iki fa-şist militanlar kurşunlarıyla ağır yarala-nan Hacettepe Üniversitesi Fizik Fakül-tesi Profesörlerinden Yalçın Sanalan'ın kardeşi Erdoğan Sanalan'a, geçmiş ol-sun'a gelen bir komşu CHP milletvekili, üzüntülerini bildirdikten sonra şunları eklemiştir:

- 12'er bu olayı da gördükten sonra herhalde MC'ye güvensizlik oyu verecek-lerdir...

Bu mantık, 5 Haziran'a sürükleniş açıklanmasında çalışan CHP Genel Sekre-terinin mantığıdır.

Ne demişti Eyüboğtu, bir zamanlar "AP'li MHP'li seçim hükümeti olur mu" sorusuna yanıt olarak:

- Ne yapalım, biraz daha cinayet işle-necek ama biz iktidara gelince bitecek...

Cinayetlerin büyük tezahtan, büyük sermayenin, ekonomik güç kaynakları kurulmuşmadıkça cinayetlerin önu neal alınacaktır? Bunu sosyal demokratlar duymak bile istememektedirler. ●

Yalçın Sanalan'ın vücutundaki kurşunlar ve ciddiyeysizlik örnekleri

Hacettepe Üniversitesi Fizik Bölümü Başkanı Profesör Dr. Yalçın Sanalan, evinde karısının ve kızlarının önünde haydutlar tarafından kurşunlandı. Profesör Dr. Yalçın Sanalan'ın kurşunlanması bir tesadüf ya da "yanlışlık" sonu-çu olmadı. Sanalan, Hacettepe Üniversitesi'nde demokrat üniversite için mü-dacilede eden ve gösterişe kaçmadan bu mücadelesini yüreklilikle sürdüren bir bilim adamıdır. Etkinliği ve saygınlığı olan bir kişidir. Birkaç kez telefona bülme tehdit edilmesine karşın mücadelesinden dönmüdü. Haydutlar, bölüye gösteriş ve yürekli müdacelecileri kurşunlayarak, demokrasi mücadelesinin geniş halkalarında yer alacaklara gözdağı vermek istiyorlar. Bu yüzden Yalçın Sanalan'ı seçtiler. Haydutlar, demokrat olmanın pahalıya mal olacağını göstermek istiyorlar.

VAHŞET NE İMİŞ?

Bu açıdan bakıldığında Profesör Dr. Yalçın Sanalan'ın kurşunlanması son derece vahim bir olaydır. Ancak herkesin bu kanıda olmadığı görülmekte-dir. Sanalan'ın kurşunlandığı haberinin yer aldığı Milliyet Gazetesinde ulus-lararası sermayenin Türkiye sözcüsü Abdi İpekçi şunları yazıyor: "Türkiye'de eğitimi yıllardır felce uğratan, ilkinin geleceğini yeterli eğitim görmemiş ku-şaklara mahkum edip tehlikeye düşüren teraristler, hıyanetlerinin doruğuna çıkmışlardır. Besbelli bir kundaklama sonucu yaptıkları 95 yıllık İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, vahşetlerinin korkunç simgesidir." Bir üniversite öğ-retim üyesi, evinde karısının ve kızlarının önünde kurşunlanırken vahşet olmu-yu da, bir binanın yanması hıyanetin doruğu olarak niteleniyor. Daha henüz hiç bir rapor yokken "besbelli bir kundaklama sonucu" olarak değerlendirili-yor. 12 Mart hükümeti mimar ve heveslileri, kendilerine sınır tanımıyor.

KİM ÖLDÜRÜLMÜŞ?

Perşembe günü MC Hükümeti hakkında verilen gensoru önergesi tartışıl-dı. CHP adına Grup Başkanvekili Altan Öymen konuştu. Fransa ve İtalya'daki siyasi cinayetlerden örnekler verdi. Türkiye'ye geldi. Hacettepe Üniversitesi öğretim üyesi "Erdoğan Sanalan'ın öldürülüşünü" meclis kürsisine getirdi. Ana muhalefet partisinin ciddiyetine pek ilginç bir örnek. Bir kez kurşunlan-an Erdoğan Sanalan değil, Yalçın Sanalan. Erdoğan Sanalan, Yalçın Sanalan'ın Dışişleri Bakanlığı'memuru olan büyük kardeşi. İkincisi Yalçın Sanalan, çok şükür, henüz öldürülmedi. İki gün önce olan bir olayı CHP Grup Sözcüsü bu kadar ciddiyetle ele alıyor.

DOÇENTİMİ?

MC Hükümeti Başkanı Demirel söz aldı. Altı gün önce verilen bir gensoru-ya, iki gün önce bir "doçentin" tevazü uğramasının gerekçe olarak gösterilemeyeceğini söyledi. Bir ciddiyet örneği daha. "Cumhurbaşiyet Hükümeti Baş-kanı" gazetelerin, radyoların ve televizyonun günlüklerini sözünü ettiği bir bilim adamının adını ve akademik sıfatını biliyoruz.

Yalçın Sanalan ve karısı, kurşun yağmuru saçan haydutların yüzlerini hatırlıyor. Bazı basın organlarının satpıcı yayınlara karşın, Ayten Sanalan, kendisine sunulan fotoğrafları haydutlara ait olmadığını söyledi. Emniyet görevlileri, haydutların fotoğraflarını getirmiş teğhis etmek kolay olacak. Ancak getirecekler mi? Bölgesine büyük bir ciddiyeysizlik ortamında ciddi işlerle uğ-raşılacak mı? Zaman gösterecek. Kurulsun, yeni hükümetin bu konudaki tu-tumu da görülecek.

TÖB-DER ŞUBE KONGRELERİ YAPILYOR

Öğretmenlerin en büyük demokratik kitle örgütü TÖB-DER'in yakla-şıkta olan 4. Olağan Kongresine katılacak delegelerin de belirlendiği şube kongreleri sürmektedir.

Bazı şube kongrelerinin iç çekişme ve sürtüşmelere, "grup"sat müdace-lelere alet edilme itenmesi had saffaya vadrırılmak istenirken, örgütün gele-ceğinin gerçek sorumlusu tutarlı demokratlar ve sosyalistler, kongrelerde, doğru bildikleri yolda yürümeye devam ediyorlar. Hem de öğretmenlerin ar-tan oranda desteğini alarak.

En son olarak yapılan Saruhanlı, Akhisar, Manisa ve Bodrum TÖB-DER Şubeleri kongrelerinde, seçimlere "DEMOKRASİ İÇİN BİRLİK" adıyla katıl-ıp, tutarlı demokrat ve sosyalist öğretmenlerin birlikteliğini savunan öğre-tmenler seçilmişlerdir.

Örgütülü sosyalist müdacelelerin başarıları, her alanda olduğu gibi, örgütü öğre-tmen müdacelesinde de yansımaları bulmakta gecikmemekte, eğitimin ve toplunun demokratikleştirilmesi mücadelesi sürmektedir.

12 MART'TAN GÜNÜMÜZE...

Türkiye İşçi Partisi ve mücadelesi, Parti'nin yeniden kurulduğu 1 Mayıs 1975 tarihinde başladımı. Mücadele bugün çok daha ileri bir teorik ve ideolojik platformda sürdürülüyor. Bugün, dinin mücadelesini tekrarlamıyor. Fakat her zaman olduğu gibi dün, bugüne de ışık tutuyor ve belli aydınlıklar getiriyor. Okuyucularımıza sunduğumuz "12 Mart'tan Günümüze" yazısı, kısa ve öz olarak, karmaşık görünüm verilmek istenen bugünün oluşumlarına gerekli açıklıklar getiriyor.

YURUYUŞ

Küçük burjuvazinin itkil ve ikredikli tutumu öteden beri bilinir; klasik kitaplarla ayrıntılarıyla incelenmiştir. Bir yandan burjuvazinin her geçen gün yikimiyaya uğratılmasından dolayı düzene karşı hoşnutsuzluk ve karşı çıkma eğilimi, diğer yandan işçi sınıfına ve ideolojisine karşı güvensizlik ve korku. Küçük burjuva aydını için de durum farklı değildir; Türkiye'de de. Üstelik yeni devletin kuruluşundan sonra uzun yıllar, gelişen burjuvazi adına bürokratik mekanizmada önemli işlev görmüş ve kendini iktidarda veya en azından ortağı saymış ve artık gerek duyulmayınca bir kenara bırakılmasının acılığı da buna eklenmiş oluncu.

DEVİRİM HAYALLERİ

1970 öncesinin "karşı devrim" tartışmalarını batırılmasını. Büyük halk çoğunluğunun seçim hakkını ilk kez ciddi olarak kullanan uzun yılların iktidar partisini oylarıyla desteklemesinin olumlu yanına, geçen dönem Türkiye İşçi Partisi ısrarı parmak basarken, bu çevrelerde, böylece bir karşı devrimin gerçekleşmiş olduğu savı işlenip durdu. Treni kaçırıldığını farkeden bazı eski sol'ların da katılmasıyla "karşı devrim" in sınıfsal analizleri dahi yapılmaya çalışıldı; ama gerçekler ne kadar çarpıtılsa da bu analizler bir türlü yeni yerine oturtulamayınca karşı devrim tarihi 1950'den başlayıp adam adam daha gerilere kaydırılarak 40'ların bemen her yıl üzerinde durulduktan sonra 1938'de Atatürk'ün ölüm gününde karar kılınarak tartışma hırçokları için sonuca bağlanmış oldu.

Bir kez karşıdevrim olduğuna karar verilince tabii olarak yeni devrim hayalleri de görülmeye başlandı. Sandıktan tutucu iktidarı çıkarmaktaydı ve her zaman da böyle olacaktı. Nedenlerini araştırma zahmetine katılanan yoktu bunlar arasında. Toplumda da kendileri gibi duşayan sayıyorlardı. Bu yüzden "devrim" şarttı. Ama devrim deyince klasik anlamıyla yeni bir sınıfın iktidarı alması düşünülmesin sakın; birkaç iyi niyetli omzu kalabalığı, yani cuntaydı bu hayalleri gerçek kılacak olan. Bunun üzerine planlar yapıldı, hükümet modelleri düşünüldü, kabine listeleri bile hazırlandı.

BURJUVAZİ HAZIRLANIYOR

Bu sırada gene bir dar boğazda olan burjuvazi ise, fatırayı işçi sınıfına ve emekçi yığınlarına ödeterek bu boğazdan çıkabilmek ve toplumsal gelişmeyi ola-bildiğince geriletme üzere bir faşist darbeyi tezgahlamaktaydı için için; hem görünüşte parlamenter sistemi de koruyacak inceltilmiş biçimiydi. Türkiye İşçi Partisi, işçi sınıfına bilimsel sosyalist parti olarak bütün olanaklarını sonuna kadar seferber edip gerçekleri baykırıyor, darbe lehine oluşturulmaya çalışılan kamu oyunu aydınlatmak uğraşını veriyordu bildiriler, afişlerle. Ama devrim hayalleri görenler için bu, pısmış aşı soğuk su katmaktan farkızdı. Elden geldiğince engellenmeli, gençlik ateşi ile bir çarpıda her şeyi ballediverceğini sananlar körüklenmeli ve T.İ.P. imajı, parlamenterizmden pasifizme kadar akda gelebilen her çeşit suçlama ile saygınlığı ve değerlendirmeleri de etkisini yitirmeliydi. Zaten Parti, içindeki sağ sapma ile mücadelede önemli yararlar almıştı. Bu da işleri kolaylaştırıyordu.

Sonuçta TİP'ilerin ve bunu kendilerine karşı bir hareket sayan CHP genel mektupları ve birkaç arkadaşının dışında "azıyca umumiye" ile 12 Mart sökülmüştü.

12 MART VE SONRASI

İşte beklenen an nihayet gelişti. Başlangıçta, övgüler mi düzülmedi, her söylenen ve yazılana hükmettiler mi bulunmadı, başa getirilen kişilerin ne büyük devrimler olduğu mu anlatılmadı. Ama yeni sağlamaştırmacı "balyoz" tepelere iniverdi büyük şaşkınlık arasında. Tutuklanmalar, işkenceler, bapşler, darağaçlar... Balyoz devrim hayallerini de "tarumar" etmiş, ayakları yavaş yavaş sıyrırmıştı. Hayalci de tutuklanmalardan, işkencelerden nasiplerini aldılar. Ama bütün bunlar, hangi niyetle olursa olsun rahatlıkla büküm ferma olmasın için ellerinden geleni esirgemediklerinde göre darbenedeki paylarını azaltır, omuzlarındaki vebali ortadan kaldırı mı? Bir yüksek rütbeli öyle değil de böyle davranıydu durum bambaşka olacaktı diyenler hâlâ vardır belki. Onlar bununla kendilerini aldattırmaya ve avınmaya devam etmeler de bayalcıların büyük çoğunluğu, işkence gören, anılan veya yaşıyanlarını gördüğü bambaşka bir yöne kayanlarını durumu üzerinde hiç mi düşünmüyorlar, bunlar rüyalarına olsun hiç mi girmiyor dersiniz? Hele gerçekleri görüp gösteriler varken ve doğruları belirlenmek için çarpınışken.

Maksadımız her gece karabasanlarla kimseye acı çektiğimiz değil. Ancak dü-nü hatırlamanın bugüne de ışık tutacağına inanılmaktadır.

12 Mart günlerinin klasik görüntülerinden biri...

öylenecek sözümsüz yok.

Ama 73'ten bu yana köprüeri altından çok sular geçti. Bugün de burjuvazi dar dar boğazda ve gene fatırayı işçi sınıfı ve emekçi yığınlarına ödeterek bu boğazdan kurtulmayı tasarıyor. Kitlelerin uzun süre umudu olmuşken, adam adam sağa kayarak istenildiği kadar "ebilmişen" sosyal demokrasinin, bu acılıca onlara en az karşıkoymaya içrebleceğini düşünmekte. Has partisi Adalet Partisi ve ortaklarının yedne CHP'ye iktidarı olasılığı görünüyör ufukta. Ecevit'in İddia ettiği gibi yerel seçimlerde çok fazla oy alarak "referandum" u kazandı; için mi, hayır. Böyle birşey olmadığın gördük, seçimlerden önce Türkiye İşçi Partisi'nin belirttiği üzere, iç ve dış sermaye çevreleri böyle olmasında yarar gördükleri için olacak, olacaksa bu iktidarı oluncu kitlelerin umutları, beklentileri gerçekleşecek mi, elbette hayır. Görünen köy kılavuz istemez. Haziran'dan sonra kurulan CHP hükümetinin programı burjuvaziye teslimiyet belgesiydi aslında. Bugünkü pazarlıkta daha gerilere, gerilere gidilecek ister istemez. O zaman çözümsüzlüğe itilenlerin durumu ne olacak? O zaman ne olacak?

73'DEN BU YANA

İşçi sınıfı sosyalistleri bu gerçekleri bilerek ve ilk fırsatta özgür örgütlenme, örgütü geliştirmeye düşüncelerini bir an hatırdan çıkarmaksızın 1973 seçimlerinde destek oldular. Sonra, TİP yerinden kurıldı. İşçi sınıfının bağımsız bilimsel sosyalist hareketi yeniden örgütleniyordu, ve buna bağlı olarak davranış biçim-sizliği de yeniden kendini gösteriyordu. Tabii, DİSK Genel Kurulu'nda TİP Genel Başkanı Boran'ın dediği gibi "sosyalizm geçişin belli aşamaları olacağı, biliniyor ama, sosyalizm için mücadelenin bir sosyal demokrat aşamadan geçeceği ni ilk kez Türkiye'de keşfedilen" ve bugün de aynı yolda devam edenler için

Haziran seçimlerine katıldı diye neredeyse vatan ihaneti ile TİP'i suçlamaya kalkışanların, bir yandan da bölünmezlik teraneleriyle suret baktarı görünerek sol adma timsah gözyaşı dökenlerin yanıtını bekliyor bu soru. Daha şimdiden milyonlarca seçmen CHP'den oylarını esirgedi. Yarın daha milyonlarca... yeni bir arayış içinde sosyalizm doğrultusunda kanalizasyon edilmezse eğer, ortaya çıkacak yığınmik, beznlikle "Kurtarıcı mehdil" istenime ve giderek faşizme taban oluşturabilecek milyonlar. Demokratikleşmeden, sosyalizm doğrultusunda toplumsal gelişmeden vazgeçtik; bu nasıl önenecek? Soru yanıt beklemekte. Ve eğer yanıt bulunmazsa bugünkü timsah gözyaşlarının o zaman gerçek yaşlara dönüşmesi büyük olasılıktır, yeni karabasanlarla birlikte.

GÖLGE ETMESİNLER

Ama ister sınıfsal körlüğün doğurduğu ufuk darlığı ile malul olanların; ister 12 Mart'ta elde edemediği başarıyı şimdiki örgütlenerek sağlamak üzere öylesine devrimci bir parti fikri kafasında biçimlenip duran, fakat bir türlü bu işe kesme-yip uygulamaya geçemeyenler veya kendini sosyalizm adına fetva vermekle yükümlü saydığı halde beklediği eğer saat bir türlü gelmediği, geleceği de yok ya - için, bu arada kend dışından birilerinin boşluğu doldurmasını önlemeyi kendine görev bilenlerin; ister aslında CHP'li olup da CHP solunda görünemeyi marifet sayanların oluşturduğu kutsal ittifaka rağmen TİP, son seçimlerde, gene de yetersiz olmakla birlikte, oy sayısını üç katından fazla çıkarak bu sorunun yanıtını onlara karşın vermektedir.

Ufuk darlığının açmazında onların dışındakilere, "gölge etmesinler" demekten başka söyleyebilecek söz yoktur. Her fırsatta durum ve konumları açığa vurulacak, gerçek yerlerine oturtulacaklardır. İyi niyetli aynı tutumda birleşenlere gelince, aslında demokratikleşme mücadelesinde, antiemperyalist ve anti-faşist mücadelede birlikte alınacak oldukça uzun mesafe vardır. Yeter ki, tutarı bir demokrat olunsun - ki sandığımdan zordur - ve işçi sınıfı ve sosyalizm adına abkâm kesme bir yana bırakılarak gerçek yerini bilecek kadar, berze-yden önce kendi kendisine karşı sarmal davranılabilsin.

12 Mart ve çığırtkanlığı üzerine

Dergimizin 141. sayısındaki "Oktay Akbal'ın Timsah Gözyaşları" adlı yazıda kendisinin 12 Mart sonrası Cumhuriyet'te yapılan değişiklik sırasında gazeteden ayrılmayıp 12 Mart çığırtkanlığı yaptığı yazılmıştı. Sayın Akbal kendi sütunda bunu yalanlamış. Biz de düzeltip özür dileriz.

Ancak konu ile ilgili olarak 12 Mart'tan Ağustos başına kadar birkaç aylık Cumhuriyet koleksiyonunun sayfalarını karıştırırken oldukça ilginç yazı ve haberlere de rastladık; o günleri yeniden yaşamışçasına. Kimlerin hangi temel yanlışlar ve sanılarla kalem tükettiğini, bugün de aynı yanlış ve sanıların bir başka biçimde yeniden karşımıza dikildiğini görmeyin, "buruk acı"lığı içinde, hem ilgililer, hem de okurlarımız açısından arada bir bellekleri tazelenin nice yararı olduğuna bir kez daha inanarak.

Sayın Akbal'ın 25 Temmuz 1971'de dediği gibi, bizim için de "en kızıdığımız yazı yazma yoludur. 'Dün ne dediler, ne yazdılar, şimdi ne diyorlar, ne yazıyorlar?' diye başlamak... Ama en çok kızıdığımız işleri, davranışları da yapmak zorunda kalıyoruz bazan. Çaresiz zorlanıyoruz."

Niyetimiz, bugün tam tersi ileri sürülen eski savları yüzlere vurmak değil. Ama bir başka sütunda belirtildiği üzere eğer bu, temel bir yanlışdan kaynaklanıyorsa ve aynı temel yanlış bugün de bir başka biçimde karşımıza dikiliyorsa; bunu ortaya koymak bir görev olmaktadır.

12 Mart'tan alınacak çok dersler var. Yalnızca bir gazetenin ve yalnızca birkaç aylık koleksiyonu bile bu konuda ne kadar öğretici olabiliyor. Aşağıda aynı gazetede yayınlanmış TIP'le ilgili haberlerle O. Akbal'ın yazılarında süntularımızın müsaadesi ölçüsünde küçük bir derleme yer alıyor. Bir düzeltme ile ilgili olmanın ötesinde Akbal'ın seçilişi politik ağırlık ve etkinlik açısından ne en önemli, ne de hatta önemlice biri olduğundan; sadece aynı temel yanlışla birleşenlerin bir prototipi sayılabileceği için. Yoksa, yaşlı başlı profesöründen, baş sütun sahiplerine ve köşe yazarlarına kadar daha niceleri için çok daha ilginç şeyler gözümüze çarpmadı değil. Aransa daha fazlası da bulunabilir. İsteyen -buna, belirtilenler de öncelikle dahildir- bu arama taramayı bizzat yapabilir ve hem kendisi, hem de bugünkü okurları için çok yararlı sonuçlar çıkarabilir. Tabii bu kâfiyete katlanırsa ve diğer birçok şeyden daha yeğ tutabilecek kadar kendi kendisiyle tutarlı olmayı gerçekten istiyorsa.

Şimdi Türkiye İşçi Partisi'nin, 12 Mart'ın hemen ertesinde, muhtıraya nasıl karşı çıktığı, muhtıranın getireceklerini nasıl değerlendirdiği herkes tarafından bilinmektedir. Bunları tekrarlamaya gerek yok. Ama bir prototip olan Akbal'ın dediklerini yeniden hatırlamakta yarar var:

Erim'in fazeletleri ve gerisi

"Nihat Erim Başbakan oldu. İşte "Anayasanın öngördüğü reformları Atatürkçü görüşle ele alacak" bir politika adamı dedim, duyar duymaz. Bugünkü Parlatonun gerçek bir aydın, gerçek bir devlet adamı niteliğine sahip kişilerinden, hatta en başta gelenlerinden..."

"Evet, Erim son çeyrek yüzyılın yetiştirildiği en olgun politikacılardan biridir. Genç yaşta Meclis yaşamına katılmış, Bakanlık sorumluluğu yüklenmiş, Başbakan yardımcılığı yapmış, daha 1950'de Başbakanlığa hazırlanmış, hukuk profesörlüğü, yazarlık, bazyazarlık... 1945 den bu yana CHP'nin en ön sıralarında, İnönü'nün sağ kolu, partinin grup başkan vekilli. Bazan partiden dışarı itilmiş, ama sonra gene baş köşeye oturmuş. CHP'nin vazgeçilmez kişilerinden biri. Parlatonoda ötekil partilere kendini kabul ettirmiş. Kıscacası bugünkü Parlatonumuzda bir parmağın sayısını aşmayan "Bakan olablil" politikacılarıdan..."

"Bunlar yersiz bir övgü değil, gerçeğin ta kendisi... Erim derken bunları hatırlıyoruz hemen. Dengeli bir kişilik, kültürlü bir kafa, tecrübeli bir geçmiş... Partisinden ayrılarak Başbakanlık koltuğuna oturan Nihat Erim işte böyle biri. ... Sonra CHP grubu var, ortanın solu da solu diye tutturup Atatürk devrimlerinin harcayıp gitmesini seyirci kalan bir garip solcu topluluk var! Ulus bazyazarının deyimleriyle "bir ordu kadar güçlü" İnönü var! Sonra Güvenciler var, Sükanlı, Bilgiçli, Komünizme Mücadele Cemiyetli Başkanlık Demokratikler var. Behle Boranlı sosyalistler var! Var öğ-

lu var!... Anayasayı istediği biçime sokmak için pusudala bekleyen her partiden çirkin politikacılar var..." (O. Akbal, Cumhuriyet, 21 Mart 1971)

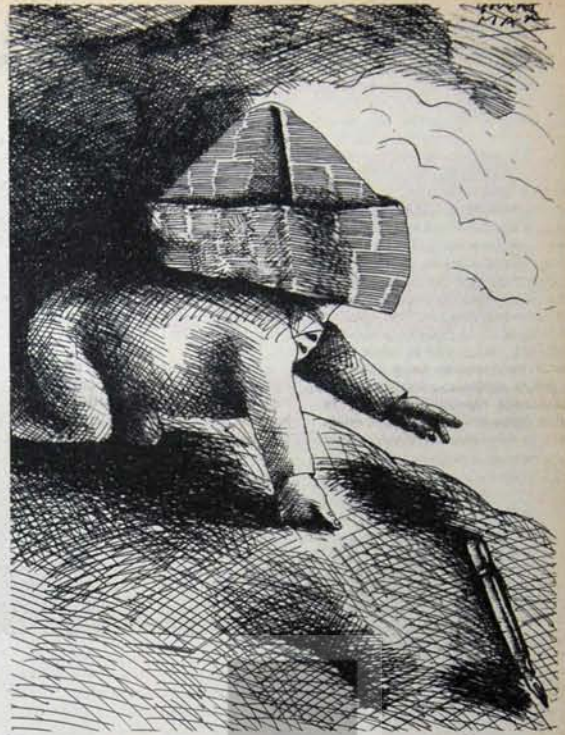
"Ordumuza borçluyuz"

"12 Mart atılımını da devrimci ordumuza borçluyuz. Yarım kalmış Atatürk devrimlerini gerçekleştirmek amacıyla girişilen bir eylemdir bu. On yıldır kısır çekişmelerle vakit öldüren bir Parlatontoya Anayasanın, Atatürk ilkelerinin karşı çıkışıdır. AP İktidarının, CHP'li, MHP'li, DP'li muhalefetin beceriksizliğinin, iktisadîsizliğinin, kayıtsızlığının, Anayasaya, Atatürk'e sert çevirilerinin ordumuza doğru görülmediğinin en güzel biçimde dile getirilişidir. Atatürk Anıt-Kabir'den çıkmış, yolundan dönenlere, bıraktığı eseri tanımayan hale sokanlara sert bir tokat atmıştır" (O. Akbal, Cumhuriyet, 24 Mart 1971)

"Bekide saflık sanacaksınız"

"Erim hükümeti kurdu. Genç Bakanları topladı çevresine. Türkiye tarihindeki beki en genç, en devrimci, en küllürlü, en inançlı insanları biraraya geldi. Arkalarında Silahlı Kuvvetler... Karşılarında güvenilmez, iktisadîsiz şampiyonu politikacıların kurulu bir Parlaton olmasına rağmen Atatürk reformları denilen bir takım temel devrimleri uygulamak, yürürlüğe koymak kararında görünüyorlar..."

Bu hükümet onun bunun kuklası olamaz. Dişçik sömürücülerin aleti durumuna inemez. Oyalamak endişesiyle gerçileğe ödün veremez. 12 Mart atılımının çizildiği amaca yürümezlik edemez. Atatürk reformlarını, yasalarını, 27 Mayıs Anayasasını uygulamaktan kaçın-

maz. Atatürkçü aydınlara, öğretmenlere, yazarlara, bilinçli halka karşıduşmanlık duygularını besleyenlere desteklik görevini yapamaz. Öyleyse, daha ne istiyoruz? Daha başka neyi özlüyoruz? Şimdilik yetmez mi bu kadar? Niye öyleyse güvensizlik, durmadan yaratılan kuşular, büyütilen söylentiler?

Çok şey bilen kişiler gülecekler gene. Saflık sayacaklar bunları da. "Sen bilmiyorsun arkadaş" diye gülmeyecekler. Bilmiyorum, bilmek de istemiyorum o kuşular, o endişeleri, o gizli niyetleri... Açık olmakta yarar görüyoruz, açık konuşmakta, açık açık yazmaktaki... 12 Mart atılımından yanayım. Eksikmiş, olsun. Yanda hızını yitirebiliriz, olsun." (O. Akbal, Cumhuriyet 28 Mart 1971)

Yeni çağ başlıyor

"... Oysa Sayın Sunay'ın dediği gibi "Yeni bir çağ" başlamıştır. Bir daha o göstermelik demokrasi oyunlarına dönmeyecektir. Birkaçyüz kişilik profesyoneller bir politikacı kadrosu sandıktan çıkma-çıkamama oyunlarını oynamayacaktır. Devrimci demokrasi dönemine geçmiştir artık. Gerçek halkçılık, gerçek demokrasi Anayasamızın emgen olacağı bir düzendir. Kıscacası Kafka'nın sözü doğrulanmıştır: O geride dönülmez noktaya varılmıştır, o nokta aşılması, gerilemeye bırakılmıştır. Çeyrek yüzyıldır oynanan, o kısır, verimsiz partidecilik, politikacılık, sandıkçılık oyunları tarihe karışmıştır. Devrimci bir demokrasi çağına geçmiştir. Bu geçiş bir an önce kabul etmekte "sayılamayacak kadar yarar" vardır." (O. Akbal, Cumhuriyet, 7 Nisan 1971)

"Karşı devrimci Ecevit"

"... Çok partili düzene geçtiğimizden beri "karşı-devrim" öylesine güçlüdür, öylesine etkisizli artırıldı ki, bu eğilim Atatürk'ün kurduğu CHP'ye bile yerleşti. Doğal görünmeye başladı. Halkta ösdeş olmak, halkla kaynaşmak gibi formüllerle Atatürk devrimlerinden tavizler verilmesi göze batmanmaya başladı. Ecevit'in ünli ortanın solu politikasının, Ecevitçi Ulus'ta çıkan yazıların anlamı,

hep bu, "karşı-devrim"e ayak uydurarak halkın desteğini kazanmak isteğine dayanıyordu. CHP'si böyle olurdu AP'si, GP'si nasıl olablirdi artık." (O. Akbal, Cumhuriyet, 9 Nisan, 1971)

Bu kez de Kemalistler bölünüyor!

"Yurdun kardeş kavgasına, sosyal huzursuzluklara iten cık demokras düzeni payandalarla ayakta tutuluyor! Parti liderleri liderleri "Bu da geçer yahu!" diyerek günlerini, saatlerini bekliyorlar. "Değişen bir şey yok gibii! Erim'in bazı sözleri, bir de Karosmanoğlu'nun konuşmaları olmasa kendimizi tatsız bir düste sayacağız... Öte yandan devrimci, reformcu, Atatürkçü aydınlar kendi aralarında garip bir çekişme içlediler. Bu, her yanda görülüyor, gazete sütunlarından tutun da 12 Mart atılımı yapan, yaptıran, destekleyen, savunan kişiler, topluluklar, güçler arasında bile... 12 Mart'tan üç gün sonra emekliye sevk edilen generalleri, abayları, yeni emeklilik listeleri söylentilerinin de bu arada saymak gerek... Niye Atatürk devrimleri bir tek amaçta, bir tek ülküde, bir tek yolda, bir tek çizimde birleşemez. Neden parçalanır boyuna? Neden ufak görüş farkları yüzünden birbirimizden kopar da aramızda uçurumlar bulunanlara el uzatmaya kalksınız? Atatürk devrimci liderleri kişisel çekişmelerin ne boş, ne yararlı olduğunu niye anlamaz? Niye düşmanları, karşı devrimcileri sevindirir, umutlandırır?" (O. Akbal, Cumhuriyet, 18 Nisan 1971)

DİSK: NEREYE GETİRİLDİ, NEREYE GÖTÜRÜLECEK

Babull'nin en büyük traş gazetesi'nin 24 Aralık tarihli nüshasında, dedikodu sütununda "Kulaktan Kulağa" başlığı ile şunlar söyleniyordu:

"DİSK'in kongresini takip edenler sendika içinde gelişimin hangi noktaya ulaştığını da gördüler. Daha üç beş ay önce konfederasyona katılan Oleyis'in temsilcisi kongre divan başkanı, yine bir yıl önce konfederasyona katılan Genel-İş Başkanı Abdullah Baştürk yeni ilder adayı. DİSK'in nasıl geliştiğini görebildik mi? Yeni gelenler eskileri geride bıraktı gibiler mi..."

Babull'nin en büyük gazetesi'nin "yeni gelenler" olarak tanımladığı iki kişiden biri 4 gün sonra konfederasyonun genel başkanı oluyor, diğeri de en yetkili organ yürütme kuruluna seçiliyordu. Gerçekten de "yeni gelenler" klasik tabiri ile "bayrağı" eskilerin elinden almışlardı. Konfederasyonun 11 yıllık genel başkanı Türkler de ikinci turda adaylığını geri aldıktan sonra "bu bir bayrak yarışdır" tekerlemesi ile gazetecileri yarutuyordu.

"DİSK'E GİRMEYEN BEN DE KORKARDIM AMA..."

Türkiye'de, sınıf mücadelesinin çok önemli bir döneminde, çok önemli bir konfederasyonda, gerçekten çok önemli gelişmeler cereyan ediyordu. Hiç kuşkusuz temel gerçeklerin yıllarca ve son kongrede de bütün açıklığı ile ortaya serilememesi, tüm oyuncuların en ince oyuncular ile sahneye çıkmaları, DİSK'in geldiği ve götürüleceği noktadan anlaşılmasında kimleri için hâlâ bir engel teşkil edecektir. Yine de bütün bu toz dumanın ardında bir temel gerçek ayan beyan ortadadır: DİSK'in CHP'ileştirilmesi operasyonunda önemli ve belirleyici bir adım atılmıştır. Son yönetim değişikliği ile DİSK, CHP ve burjuvazi için çok daha emin ellere geçmiştir. Olup bitenin özü, kısaca budur. Herici basından Terüman gazetesine, sokaktaki adamlardan Türk-İş genel başkanı Tunç'a kadar, çeşitli çevrelerin DİSK genel kurulundan çıkardıkları sonuç da budur.

Sonuç budur, ancak bu sonucun işçi sınıfı hareketinde ve genel olarak Türkiye'nin politik gelişmelerinde leri de çok önemli ve karmaşık etkileri olacağını da unutmamak gerekiyor. DİSK içerisinde "ince politika" oynamaya kalkın ve bunu "işçi sınıfı çizgisi" adına baklı göstermeye çalışan çevreler, sonunda DİSK'i kendilerinin de altından kalkamayacakları, belki, kendilerinin de beklemediği gelişmelere çanak tutacak bir konuma getirmişlerdir. Daha doğrusu DİSK'in böyle bir konuma gelebilmesinde, bunların da tuzu bulunmuştu. Bu çevreler, herşey ayan beyan ortada iken bile bu umutlar peşinde ilerlet uzlaşmalarını sürdürmüş, sosyalistlere karşı, kendilerini defterleri dürecekleri birlikte ortak cephe kurmayı ihmal etmişlerdir.

DİSK'in geldiği yer ve bundan sonra götürülecek istendiği yön leri de daha açık olarak ortaya çıkacak, bu konuda daha sonra çok söz söyleyebiliriz. Yine de, Türk-İş genel başkanı Tunç'un yeni yönetim değişikliği ile "DİSK - Türk-İş arasında köklü ayrılığın kalmadığını" ilan etmesi, ne yürütme ne de genel yönetim kurullarında Maden-İş'e yer verilmemesi, DİSK'te neyin olup bittiğine ışık tutmaktadır.

Son olarak bundan 16 ay önce söylenen bir söze kulak verelim. DİSK'e ağırlığını koyan Genel-İş'in genel başkanvekilli, DİSK kongresinin divan başkan yardımcısı ve yeni Genel Yönetim Kurulu üyesi Ertan Ancaç, 16 ay önce TİS Genel Kurulunda şunları söylüyordu:

"DİSK'e girmeden önce DİSK'ten korkanların başında ben gelmekteydim. Fakat bugün rahatlıkla açıklayabilirim ki, DİSK komünist bir örgüt değildir. DİSK devrimci işçilerin menfaat için kurulmuş, demokratik solda mücadele veren büyük bir işçi kuruluşudur. DİSK'in sandıkta demokrasiye inanmamış, parmakla sayılacak kadar az olanları da bünyeden çıkarmaktadır." (Cumburiyet 20 Ağustos 1976)

UYANMAMAYI MARİFET SAYANLAR

Daha önce de belirtildiği gibi, gerek DİSK'in bugün getirildiği konunun, gerekse daha sonra sürüklenmek isteneceği yönün başlıca sorumlular arasında "işçi sınıfı politikası" adına, kıs uykusundan uyanmaksızın bugünkü gelişmelere çanak tutanların da bulunduğunu söylemek gerekir. Öyle ki, bunlar bir yandan ayakları bir kanş havada "kongrenin ortada olduğuna" inandırırken diğeryandan da "ters" bir gelişme halinde "işçi sınıfı çizgisi" adına hangi bahaneyle ileri sürceklerini lpe sapa gelmez tabiiyetle kongre sırasında oluşturmaya çalışmışlardır. Her ikisinin de örneklerine rastlanmaktadır.

Kongre sırasında, Turizm-İş'te sosyalistlerin tasvyesinde başarılı ohyanan delegelerden biri, "kongreyi alma" rüyalarını kulluşta şu sözlerle ifade ediyordu:

"140 blok delegemiz var. Şimdi, Genel-İş'i bilmeye çalışıyoruz. Bizim delegeler ise bölünemez. Sağa paslanmaz..."

Aynı aralarda, sosyalistler ve bazı sendika yöneticileri bile salona almazken, DİSK'le hiçbir ilişkisi kalmayan eski "uzman"lardan Sıtkı Coşkun "kongreyi almak için" rahatça bol bol kullı yapabiliyordu.

Ancak "kongreyi alma" yolunda en net girişim, Türkler konuşması ile yapıyordu. Türkler konuşmasında "çok şey bildiğini" gösteriyor, "DİSK'in bir yandan CHP'ileşirken diğeryandan da en solda görünebilmesinin" ancak ve en iyi kendisi tarafından yapılabileceğini kanıtlamaya çalışıyordu. Türkler'e göre, CHP açısından herşey yoluna girebilecekti, ama hiçbir

DİSK'İN GENEL KURULU'NDAN ARDINDAN, ANCAK BAZI GARİPLİKLER İLE TEHLİKELERE İŞARET EDİLEBİLMESİ, DİSK'İN GETİRİLDİĞİ NOKTA AÇISINDAN ÖZÜCÜ VE DOŞÖNDÖRÜCÜDÜR. TASFİYEÇİLİĞE SON VERİLMESİ VE ANTI DEMOKRATİK UYGULAMALARA SON VERİLMESİ YOLUNDA ALINAN OLUMLU KARARLAR İSE, GERÇEKLİĞİNİ ANCAK UYGULAMADA KANITLANABİLECEKTİR. ARTIK DİSK'İN GETİRİLDİĞİ NOKTA BİLİNMEKTEDİR. ÖNEMLİ OLAN BUNDAN SONRA NEREYE GÖTÜRÜLECEĞİDİR. DİSK'İ YENİ MACERALARA ALET ETMEK İSTEYENLER OLURSA BUNUN KARŞISINA EN BAŞTA YİNE SOSYALİSTLER DİKİLECEKLERDİR.

CHP bazı yerlerde kapılarını işçilere kapatıyordu! Böyle yapmasa gerek kendileri, gerekse CHP daha rahat etmez miydi?

Türkler'in bu manevras etkilli olamadı. Bunun karşısında, "4'ler" de sürekli olarak bir noktayı vurgulamaya çalıştılar: İşçilerin ehli insanları, uyum insanları, kolay çalışılabilirler insanları. Bütün problem, genel başkan kendileri ile uyum sağlayamamasından çıkmıştı. "Uyumlu" bir genel başkanı pekâlâ gayet güzel idare edebilirlerdi. "4'ler" böylece yeni genel başkan adayına "kendileri ile birlikte çalışmamızı" ögütüyorlardı. Bu belagatin da katkısıyla Güve ve Neblöglü, Genel-İş'e bilat edebilirler, yürütme kuruluna girdiler.

KILIF NASIL HAZIRLANIYOR?

Türkler'in peşinden gidenlerin "kongreyi alacağız" rüyasına kapıldıklarını gösteren başka işaretler de vardır. Söz alan delegelerden Daysal, "DİSK'i eski haline getireceklerdir" söylemektedir.

Ancak "her ihtimale karşı" kılıf hazırlama çabaları da ihmal edilmemektedir. "37 CHP'li parlamenter telgrafla" bu çabalar için bulunmaz bir nimet olur. "İşçi sınıfının yazarı" CHP'li parlamenterlerin, Ecevit'in de onayladığı bir manevra olduğu yandınamayacak telgrafına "sol sosyal demokrat" tabiiyetleri ile sarınlırmıştır. Öyle ya, "DİSK'i CHP aldı" demek yerine "sol sosyal demokrat ile ittifak yaptık" demek daha prestijli değil mi? Ancak olup bitenler bunları dahi imkanı vermemiş, ne "sol" ne de başka türden bir sosyal demokrat ile "ittifak" yapılabilmştir. Başlıca ekibi sosyalizm ile ilgili hızlı laflar etmeyi, "ittifaklara" terah etmiş, bir koyup hepsini almıştır.

"İşçi sınıfı çizgisi" adına bareket ettikleri söyleyenlerin itteliklerini sergileme açısından başlıca ligin gelişmeler de olmuştu kongre boyunca. Delegelerden biri, kimsenin sokulmadığı kongreye İKD ve İGD'nin niçin çağrılmadığını "hesabını" sorabilmiştir. Gidecekleri, ertilecekleri, tasfiye edilecekleri belki dahi işçi sınıfının örgütüne dışlanmaktan çekin-

Türkler: DISK'i buraya getirdi

Genel-İş ekibi: DISK'i nereye götürecek?

memişler, Bursa konsey seçimlerinde ve Sosyal-İş'in kongreye alınması konusunda kendilerini tasfiye edenlerle yan yana saf tutabilmişlerdir. Ve bu nitelikleri sayesinde Türkler'in deyimli ile "seçme" işçileri olduklarını sergilemişlerdir. Türkler, daha önce işlerine son verilen ünlü "uzmanlar" konusunda, kongrenin 5. gününde aynen şöyle demiştir:

"At pazarından at seçer gibi titizlikle seçerek artık biz bu uzmanları."

"İşçi sınıfı çizgi" kongrede hiç mi başarılı olamamıştır? Böyle söylemek mümkün değil. Bazı başarılar kazandılar. Bu başarılardan biri, bir "işçi sınıfı" delegesi ile divan başkanı arasında geçen şu konuşmada ortaya çıkarıyor:

"Başkan - Gençlik örgütleri ile ilgili karar tasarısı için görüşme açacağız. Söz alan var mı?"

"Kemal Daysal - 2. satırdaki mücadele kelimesi yerine "savaşım" tabirini öneriyoruz. Ayrıca "doyurucu" kelimesi yerine "yeterli" kelimesinin konulmasını istiyoruz..."

"Komisyon - Yeterli kelimesini eklemek istemişlerdir. Katılmıyoruz. "Mücadele" yerine "savaşım" denmesini kabul ediyoruz."

Böylece "işçi sınıfı çizgi", mücadele yerine "savaşım" kelimesini karara sokarak büyük bir başarı elde etmiştir. "Savaşım" kelimesi kararda oy birliği ile yer almıştır.

Bunun dışında, adeta "bitse de kurtulsak" kabilinden bir farzın yerine getirilmesi biçiminde ele alınan "cephe" meselesinde, ilk üç karar tasarısı (bunların arasında Maden-İş'in tasarısı da vardır) benimsenmemiş, içinde "UDC'nin geçmediği" yasak savma kabilinden bir başka "cephe" kararı kongrede benimsenmiştir. Böylece, Türkiye'de cephe kurulması gerektiğine inanan örgütlerin arasına, genel kurul kararı ile DISK de katılmış olmaktadır.

TARTIŞMALARIN DÜZEYİ

DISK'in geldiği ya da getirildiği noktayı sergileme açısından tüm genel kurul boyunca yapılan konuşmaların ve tartışmaların düzeyi de ilginç bir nitelik taşımaktadır. Tüm kongre boyunca ne yazık ki dişe dokunur pek az konuya değinilmiş, işçi sınıfının ekonomik örgütlenmesine ve bunun sorunlarına ilişkin pek az konu gündeme getirilmiştir.

Bu arada, genel kurullarda pek az rastlanan olaylar da cereyan etmiştir. Yürütme ve yönetim organlarının ürünü olup üzerinde delegelerin söz alıp konuşması gereken çalışma raporuna ilişkin olarak en çok bu rapordan bizzat sorumlu olmaları gerekenler söz alarak raporu eleştirmişler ve rapora katılmadıklarını söylemişlerdir. Öyle ki, bir ara "çalışma raporunun kimin raporu olduğu" bile tartışılır hale gelmiştir. Genel başkan dahi, raporu okuyamadığım genel kurul kürsüsünden açıklamıştır. Genel sekreter ise, raporda yer alan bazı sözlerin altı Denizler tarafından da imzalanmış sözler olduğunu hareketle raporu savunmuş, diğer yürütme kurulu üyeleri ise rapora sahip çıkmamışlardır.

Mehmet Kılınç ise raporda kendisinin "Varna'da tatlî geçirdiğinin" yazıldığını ancak başkalarının tatillerinin yazılmadığını anlatmış ve bunda da kast bulunduğunu söylemiştir. Kılınç da rapora sahip çıkmamıştır. Nihayet, Gıda-İş'ten bir delege, raporun sibilini açıklamıştır:

"Raporun kime ait olduğunu ben söyleyeyim; rapor Hüsnü'nündür"

Böylece Türkiye işçi sınıfı hareketinde önemli bir yer alan DISK'in çalışma raporunun herhangi bir organa değil, "Hüsnü'ye ait olduğu" genel kurulda saptanmıştır.

Kim kime ne dedi, kim neyi nereden aldı tartışmalarının ötesine geçmeyen genel kurul tartışmalarında zaman zaman gerçekçi sesler duyulmadı değil. Tekstil delegesi Münir Öztürk genel kurulun ikinci gününde söz alarak, divan başkanının müdahalesine rağmen şunları söylüyordu:

"DISK amf sendikacılığına dayalı olarak 1967'de kuruldu ve bugüne geldi. Burjuvazi bugüne kadar DISK üyelerine karşı baskılarını sürdürmüştür. Ancak birçok baskı ve engeller yıkılmıştır. Bunun üzerine burjuvazi yasal olarak DISK'i kapatmak istemiştir. Buna da karşı çıkmıştır. Daha sonra yeni bir taktik denemeli ve DISK'i ehlileştireme taktikğine başvurul-

muştur. 12 Mart'tan sonra TIP kapatılınca DISK arayıç için gelmiştir. Burjuvazi bunun üzerine sosyal demokrasyl gündeme getirmiştir. (Divan başkanının uyarısı: Rapor üzerine konuşunuz.) Bu süec içerisinde sosyal demokrasi politkasına yönelmiştir. 5.Genel Kurul'da sosyalistler yönetime alınmamış ve daha sonra sosyalist sendikalar tasfiye edilmiştir."

BAZI KARARLAR VE GETİRECEKLERİ

Sosyalistlerin iyi bildikleri bir söz var. İnkârlardan ve kağıt üzerinde yazılanlardan çok bunların uygulamasının önem taşıdığı yolunda. DISK genel kurulunda alınan kararlar konusunda da buna dikkat etmek gerekmektedir.

Kongre kararları dikkatle incelendiğinde "tüzüklerin demokratikleştirilmesi" ve "tasfiyeciliğe son verilmesi" yolunda hükümler bulunacaktır. Böylece DISK genel kurulu, daha önce DISK'te tasfiyecilik yapıldığı ve anti demokratik tüzük hükümlerinden yararlandığını bir anlamda kabul etmiş olmaktadır.

Ancak bu kararlardan daha önemlisi, somut uygulama olacaktır. DISK'in ilkeleri diye diye DISK ilkelere inasal çizgendiği bugüne dek örnekleri ile görülmüştür. Ayıy şekilde "DISK kararları" denerek bu kararların tam ters yönde uygulamalara girişilmesine en başta bilinçli DISK tabanı karşı çıkmalıdır. Bu alanda rahatça at oynatılmayacağı her türlü "oyuncu"ya gösterilmelidir. DISK kongresinde gerek tasfiyeciliğe, gerekse anti demokratik tüzüklere karşı alınan kararlar, birkaç iyiniyetli yöneticinin değil, DISK'in tabanının zorlanması bir üründür. Dolayısıyla bu ilkelere hayata geçirilmesinde yine DISK'in tabanı belirleyici rol oynayacaktır.

Bugünkü aşamada DISK'e yönelik tehlikelerin başında, yeni yöneticilerin elinde DISK ilkelere çizgelenerek sendikadan tam anlamıyla Türk-İş'i leştirilmesi gelmektedir. Yakın vadede gündemde olan ve bilinçli tabanın karşı çıkması, direnmesi gereken tehlikelerden biri budur.

Uzun dönemde ise başka tehlikeler de söz konusudur. Yeni yönetim, CHP'li olmakla birlikte CHP içinde genel politik hesapları olan bir ekipdir. Bu politik hesapları DISK'in alet edilemeye çalışılması, hem DISK'e ve onun bütünlüğüne, hem de DISK ilkelere büyük darbeler indirecektir. Genel-İş ekibinin ve bu ekibin bilinen dansmanlarının bu tür politik hesapları uygulama alanına sokmaları halinde, DISK daha büyük yararlar olacaktır. Bu tehlikeye karşı çıkma görevi de bilinçli sosyalistlerle birlikte, DISK'in bilinçli işçi tabanına düşmektedir.

Muhtemeldir ki, yeni ekip bu politik hesapları için "sol sosyal demokrasi" ve benzeri tahiller sonucunda yeni sözde "işçi sınıfı çizgileri"ni de eğer akıllarını başlarına devşirmezlerse kullanabilecekler. CHP'li 37 parlamenterin, genel sekreter manevrası da olsa, çektiği telgrafları karşı gösterilen aşırı duyarlılık, bu tehlikenin ortada olduğunu vurgulamaktadır.

SAĞ DUYU GEREKİYOR

Diğer bir tehlike ise DISK söz konusu olduğunda "ya benim olur ya da batar" çizgisini bugüne kadar işçi sınıfı adına sürdürenlerin aynı çizgilerini bundan sonra da sürdürmeleridir. Bu çizginin sürmesi, pratikte işçi sınıfı hareketinde önemli bir yer alan Maden-İş'in de büyük yararlar almasından başka bir sonuç veremeyecektir.

DISK genel kurulu hakkında yazılan bir yazıda yalnızca bazı "garipliklere" ve "tehlike"lere işaret edilmiş görünmektedir. Ne var ki, ayan beyan ortada olan gelişmelerin yanı sıra, DISK genel kurulu, ortada bazı gariplikler ve tehlikelerden öte birşey bırakmamıştır. Korunduğu ve uygulandığı takdirde, umut verici tek adam, alınan ve daha önce sözünü ettikleri bazı kararlarda görülmektedir.

Gariplikler ve tehlikeler, uygulanan kör gördüş politikasının bugün DISK'i nereye getirdiğini açıkça göstermektedir. Önlenmesi gereken, bugün gelinen noktadan DISK'i daha kötü yerlere götürmesi tehlikesidir. Bu görevin yerine getirilebilmesi ise, sosyalistlerin bilinçli ve insiyatıflı çabalarına her zamankinden daha büyük bir önem kazandırmaktadır. Koskoca DISK'in genel kurulunda "dedim dedi" tartışmalarını ötesine geçilememesi, dedim bir örgütün çalışma raporuna kimsenin sahip çıkması, bugün gelinen noktayı göstermektedir. Yeni yönetimin niteliği ve bu yönetimin organları adeta "dikensiz gül bahçesi" biçiminde devralınacak, bu ekibin politik hesapları da bilindiğinde, gelecekteki tehlikeleri açıkça göstermektedir.

Bundan sonrası, sağ duyuya ve daha da önemli sosyalistlerin DISK'e daha etkin bir biçimde sahip çıkmasına kalmıştır.

DISK'İN YENİ YÖNETİCİLERİ

YÜRÜTME KURULU:

Abdullah Baştürk	Genel-İş	Genel Başkan
Fehmi Işıklar	Maden-İş	Genel Sekreter
Kemal Nebioğlu	Gıda-İş	Üye
Rıza Güven	Tekstil	Üye
Mukbil Zırtoloğlu	Oleyis	Üye
Mustafa Akçotmalı	Keramik-İş	Üye
Tuncer Kocmanoğlu	Dev.Toprak-İş	Üye

GENEL YÖNETİM KURULU:

Cenan Bıçakçı	(Asis)
Burhan Şahin	(Basın-İş)
İsmet Cantekin	(Dev.Maden Sen)
Ertan Andaç	(Genel-İş)
İ.Hakkı Onal	(Genel-İş)
Belgürhan Can	(Genel-İş)
Demirhan Tuncay	(Gıda-İş)
Celal Küçük	(Lastik-İş)
Kenan Akman	(Lastik-İş)
Niyazi Kuas	(Lastik-İş)
Nusret Aydın	(Oleyis)
Mehmet Kılınç	(Petrol Kimya-İş)
Mustafa Karadayı	(Petrol Kimya-İş)
Kenan Budak	(İleri Deri-İş)
Selahattin Sayın	(Tek Ges-İş)
Ahmet Agar	(TİS)
Cengiz Acar	(Yeni Haber-İş)
Erol Yalçın	(Tekstil)
Rıdvan Budak	(Tekstil)
Kemal Yılmaz	(Tümka-İş)

"YENİ GÖREVLER YENİ GÜÇLER"

Metin ÇULHAOĞLU

Türkiye'de sosyalist hareketin çeşitli sorunlarla karşı karşıya olduğu bilinmiyor. Kimse, "sosyalist hareketin hiçbir sorununun olmadığını" iddia etmiyor. Ama temel sorun nerede yattığı konusunda bazı önemli görüş ayrılıkları var. Kimileri için temel sorun "bölünmüşlük". Hareketin gelişebilmesi de bu "sorun"un çözümüne bağlı.

Sosyalist harekete yakıştırılan bir başka "temel sorun" daha var. O da "demokratik devrimin tamamlanamamış olması" ya da "demokrasinin yetersiz olması". Bu görüşe göre sosyalist hareket gelecekte, gelecekte ama daha önce bazı dönüşümlerin tamamlanması gerekiyor. Daha da somuta inenler var: Bunlar sosyalist hareketin gelişebilmesi için CHP iktidarını bir önkoşul olarak görüyorlar. Böylece, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran'ın da belirttiği gibi "sosyalizm için mücadelenin bir sosyal demokrat aşamadan geçeceği ilk kez Türkiye'de keşfedilmiş oluyor."

Küçük burjuva saparmaların cirit attığı bir ülkede bu tür keşif ve icatları doğal karşılamak gerekiyor. Yine de bunca toz duman içinde ne sahte "izah"lara ne de "ortada sorun yok" rehavetine hiç ama hiç yer olmamalı. Çünkü en başta, sorunsuz hareket olmaz. Sosyalist hareketin karşılaştığı her yeni sorun, ulaştığı yeni güç düzeyinden kaynaklanır. Her ileri adım, yeni sorunları da beraberinde getirir. Yeni sorunların çözümü ise, daha ileri adımların itici gücünü oluşturur. Sosyalist hareket böyle ilerler. Böyle ilerleyebilir.

Bugün sosyalist hareket, geçmişinden aldığı güçle, ama bir bakıma da geçmişinin bıraktığı sorunları çözerek geliyor. Geçmiş, sosyalist harekete, bir yandan sorunları çözme gücünü ve yeteneğini, bir yandan da çözülmesi gereken sorunlar bıraktı. Bu açıdan, Türkiye'de sosyalist hareketin tarihsel gelişme süreci oldukça önemli bir sorun tartışılması ve çözümünü zorunlu kılıyor: Hareketin sürekliliği sorunu.

"Hareketin sürekliliği" sorunu iki düzeyde ele alınabilir. Birincisi yeterince yapılıyor: Başlangıcından bu yana sosyalist hareket karşı uygulanan baskılar, zulümler üzerinde duruluyor. Tevfikatlarla değiniliyor. Bunlar, ta 1920'lerden bu yana süregelen baskılar. Gerçekten de, bu türden baskı ve engellemeler, sosyalist hareketin can alıcı unsurlarından biri olan sürekliliğe büyük darbeler indirdi. Yine de "polisine" yan, madalyonun yalnızca bir yüzünü oluşturuyor. Oysa ne sürekliliğin sorununun önemli, ne de sürekliliğin darbe yemesinin getirdiği olumsuz sonuçlar tek başına ve yalnızca "polisine" düzeyde ele alınabilir. Sorun buraya sınırlı kalmamalı. Onun için de madalyonun öteki yüzünün görülmesi, sürekliliğin sorununun bir başka düzeyde ele alınması gerekiyor.

Harekette canlılık ve süreklilik, kadroların yeniden ve yeniden yaratılması ile mümkün. Başka bir deyişle, sürekliliğin sağlanabilmesi, her neslin öncülerinin mevcut ve daha sonraki nesli sürdüleyecek nicelik ve nitelikte kadroları yaratabilmesine bağlı. Bu hangi ölçüde sağlanabilir? Bir örnek: Bazı ileriler Türkiye'de "sosyalizmin hep bir zabta vakası olarak görüldüğünü" ileri sürerler. Ama bunda rol oynayan hiç kuşkusuz tek başına ve yalnızca egemen güçlerin ve emniyet yetkililerinin zihniyetleri değil. Geçmişten 1960'lara kadar, sosyalizmin öncü kadrolarının işyeri ve yerel düzeyde yeni kadrolar yaratmakta bütün çabalarına karşın yetersiz kalmaları (bunun nesnel ve öznel nedenleri ayrı bir konu) kadroların darlığını ve yalnızlığını da beraberinde getirdi. Böylece sosyalist hareketi durdurma operasyonları daha çok "mimli" kişilerin tevkifi biçimine büründü. Böylece sürdürüldü.

Süreklileyi ve öncü kadroların, toplumun ve ülkenin her kesimine yayılacak nicelik ve nitelikte yeni kadrolar yaratmakta yeterince başarılı olamamaları, harekette sözünü ettiğimiz sürekliliğin zorunluluğuna da önemli darbeler indirdi. 1960 öncesinden 1960 sonrasında, sınırlı sayıda kadro kaldı. Burada reddütsüz vurgulamak gerekiyor: Hareket, sınırlı da olsa, 1960 öncesinin sonrasına birakabildiği bu miras sayesinde giderek rayına oturdu. Ama bu süreç içerisindeki savrulmalar, iniş çıkışlar ve kimi sorunların çözümüne neredeyse baştan başlama zorunluluğu bu mirasın getirdiği eksikliklerin bir ürünü.

Boyutları farklı olmakla birlikte, sosyalist hareketin 1978'in başında karşı karşıya olduğu temel sorun, yine kadro sorunu. Sorun yine var: Çünkü, 12 Mart dönemi ile birlikte süreklilik yeniden ve önemli bir darbe yedi. Yeni ve dinamik kadroların yaratılması süreci önemli bir kesintiyi uğradı. Eldeki kadrolarda savrulmalar görüldü. Süreklileyi kadrolar ile yığınlar arasındaki bağlar önemli ölçüde zedelendi. Ama yine de sorunun boyutu düşününden farklı: Çünkü, öncü kadroların işyeri ve yerel düzeyde yeni kadrolar yaratılabileceği açısından 1961-71 dönemi önceki dönemlere kıyasla daha verimli bir dönem oldu. "Donmuş toprağın buzları çözülmeğe başladı". Sosyalist hareketin 12 Mart döneminde yediği darbeden sonra yeniden ayağa kalkabilmesi, 1975'ten bu yana önemli adımlar atabilmesi, kitlelerdeki birikimin boyutları ile birlikte, 1961-71 döneminin kadro yaratma anlamında bu görevi yerine getirmiş büyük ölçüde bağlı.

Sorun ortada. Görev ve hedefler de ortada. Bugün sosyalist hareket, yeni kadrolar yaratma, buradan giderek hareketin canlılığını ve sürekliliğini

pekileştirme anlamında büyük görevlere karşı karşıya. Hareketin gündeminde belirleyici öneme sahip bu sorunu iki açıdan ele almak gerekiyor: Nicel ve nitel açıdan.

Nicel açıdan sorun, çok bilinen ve çok tekrarlanan bir gerçeğe dayanıyor: Sol birikimin 12 Mart döneminden bu yana Türkiye ölçeğinde büyük boyutlara ulaşması. Bu birikimin örgütlenip mücadeleye seferber edilebilmesi ancak örgütlü hareketle, daha da somutu örgütlü hareketin yetişireceği kadrolarla mümkün. Yeni birikime, yeni ve yetişmiş kadrolar ulaştırılmadığı sürece, birikim, üzerinde çok söz edilen bir "veri" olarak kalır. Daha da beteri, bu birikimden yararlanan, burjuvazinin çeşitli partileri ile "sol" adına ortaya çıkan temelsiz gruplar olur. Bunlar kısa dönemde "umut" olurlar. Daha uzun dönemde ise getirebilecekleri tek şey var: Yılgınlık, bezginlik ve umutsuzluk.

"Kısır döngü" diye bir kavram var. Zaman zaman gerçekleri anlatır. Zaman zaman da mevcut durumun tevekkülle kabulü için bir mazeret olur. Örneğin şöyle: Yeni kadrolar yaratamadıkça, dağınık, hapsolmuş ya da yanlış yerlere kanalize edilmiş birikim örgütlenemez. Birikim, dağınık, hapsolmuş ya da yanlış yerlere kanalize edilmiş olduğu sürece de yeni kadrolar yaratılmaz.

Var ya da yok. Ama kısır döngüler, içinde dönülecek değil, kırılacak döngüler. Kısır döngüler hep zorlanarak, eldeki insanları da birikimin üzerine seferber ederek kırılacak. Lenin'in bir benzetmesi var: "Savaş dönemlerinde ihtiyatlar da savaşa sürülür. Mücadelenin geliştiği, birikimin yükseldiği dönemler de savaş dönemlerine benzer. Eldeki kadroların, mücadele alanına sürmek gerekir." Kısır döngüyü kırmannın tek yolu, bu.

Sorunun ikinci yanı ise nitelikte ilgili: "Yeni görevler, her zaman yeni nitelikte güçleri gerektirir". Türkiye'de bugünün görevleri, geçmişin görevlerinden oldukça farklı. Çok daha karmaşık. Çok daha nitelikli güçleri gerektiriyor. Bunun nedeni de demokratik toplumsal muhalefetin ulaştığı düzeyde yatıyor. Yine Lenin'in "Yeni Görevler Yeni Güçler" de değindiği bir nokta var: Mücadelenin belirli ve ilk aşamalarında hemen "herşey" sosyalistler tarafından yapılıyor. Herşeyin başında ve içinde ağırlıklı olarak onlar var. Sonra birikim ve mücadele gelişiyor. Geliştikçe, önceleri yalnızca sosyalistler tarafından yapılanlar, yeni güçler tarafından, sosyalist harekete bağımlı ya da bağımsız, demokratik özneli kitleler tarafından yapılıyor.

Burada mücadele geliştiği, kitlelerin demokratik doğrultuda hareketlenmesi kastediliyor. Kendiliğinden ve demokratik hareketler topluma giderek daha çok damgasını vuruyor. Bu durum, sosyalistlere, sosyalist kadrolara düşen görevleri hafifletmiyor. Tam tersine daha da ağırlaştırıyor. Nitelikli kadroların yetişmesini zorunlu kılıyor. Gerçekten de, tüm bu hareketlerle olumlu ilişkilerin kurulması, bir bakıma sosyalist hareketin dışında gelişen bu hareketlenmenin sosyalist mücadelenin perspektifine ve doğrultusuna kazanılabileceği, en başta kadroların niteliklerine, yetişkinlik düzeylerine bağlı. Dolayısıyla, sosyalist hareketin önündeki büyük görev, nicel anlamda birikime ulaşacak kadroları seferber etmenin yanı sıra, yeni görevlerle başedebilecek nitelikte kadroları yetiştirmek.

Ama böyle kadrolar limonlukta ya da okullarda yetişmeyecek. Hareketin tam içinde ve hareketle birlikte yetişecek. Bunun için de kormakmak gerekiyor. Korkmadan, çekinmeden, eldeki kadroları birikimin üzerine sürmek gerekiyor. Eldeki güçleri savaş alanına sürmek gerekiyor. Bugünün olduğu kadar, geleceğin güvencesi de burada yatıyor.

amaç değil, demokratik üniversite mücadelesinin gerekli koşuludur

* Bugünkü yapı içinde, yüksek öğretim kurumlarında öğretim üyelerinin durumları ve sorunları nelerdir?

* Bugün için yüksek öğretim kurumlarında öğretim üyelerinin durumu ve sorunları, söz konusu öğretim üyesinin siyasal ve iktisadi sistem tercihiyle ilgili fikirlerine göre değişir. Sermaye ile bütünleşmiş veya bugünkü çıkarları sermaye ile aynı doğrultuda olanların durumu sağlamdır ve zaten bunların sorunları da yoktur. Yüksek öğretim kurumlarında yönetim de genellikle bunların elindedir. Tabii, yönetimde olmayıp da yönetimi elken şekilde yönlendiren öğretim üyeleri (baskı grupları) da vardır. Bunlar geçmişte sağın saldırgan güçleri olmuşlardır, şimdiki deneylerle seçimleri yönlendirebilecek faaliyeti göstermektedirler. Yüksek öğretim kurumlarındaki yönetici bunlara şirin görünmek zorundadır, çünkü seçimleri bunlara borçludur, onları istediği gibi bareket etmezse bunlar sınır barlı açar ve yönetimi yoldururlar. "Solcu" öğretim üyeleri devamlı savunmadadırlar, açık vermeye çalışırlar ve hiç işlemedikleri suçların kefaletini nasıl ödeyeceklerini düşünürler. Yükselmek (Dr., Doç., Prof. olmak) için çok kez uzun süre susmak zorunda kalırlar, yükselmeler de uzun süre utanıcı taşlırlar.

Böyle bir ortam içinde bilime katkıda bulunmak çok zordur. İyi bir öğretici olmak olanakları da çok sınırlıdır, çünkü öğrenci orta öğretimden yetersiz bir birikimle gelmiştir ve komando saldırımları sürekli bir öğretimi engellemektedir. Solcu öğretim üyesi öğrencisiyle yakın bir ilişki kurmaktan çekinir, çünkü hemen "kışkırtıcı" kategorisine sokulabilir, elde ettiği gelir yetersiz olduğu ve enflasyon tarafından kemirildiği balde "paragöz" denmemek için sesini çıkarmaz, adı solcuyla çıktığı için dışarda ödümlenmez çalışmaya olanaklı yoktur, bunun için de ürkektir ve üniversiteden atılmaktan korkar. Fakat şunu da ekleyelim ki çok kez biraz fazla korkar, o kadar ki suç olmağı için "Le Monde" gazetesinden Fransız Komünist Partisi'ndeki son gelişmeleri yakından izler, fakat kurşunlanarak öldürülen öğrencisini ceneze törenine katılmaktan çekinir.

* Ülkemizdeki üniversitelerin yaratıcılığı ve bununla ilgili sorunlar üzerinde ne düşünüyorsunuz?

* Üniversitelerde yaratıcılığı ülkenin neenl koşullarından bağımsız olarak değerlendirmek çok güçtür. Yetenek büyük ölçüde doğuştan var olan bir şey-

TÜRKİYE'DE ŞU ANDA YOKSEK ÖĞRENİM KURUMLARIN DA KI FAŞİZM BASKILARIN BOYOKLOĞU, SERMAYE İLE BÖTÜNLEŞMİŞ, VEYA MENFAATİ O YÖNDE ÖĞRETİM ÜYESİ SAYISININ BOYOKLOĞU, BİLİNÇLENME DERECESİNİN KÖÇKÜLÜĞÜDÜR. ÖZEL MUAYENEHANESİNDE AYDA 200 BİN LİRA KAZANAN-BİR TOP PROFESÖRÜN ÖZELİNE ÖY ALMAMASINI ANLAYIŞLA KARŞILAMAK GEREKİR. BİR DE FAZLASIYLA TARAFSIZ KALMAK İSTEYEN ÖĞRETİM ÜYELERİ VAR. ÖYEMİZ OLMASINI İSTEDİĞİMİZ BİR ÖĞRETİM ÜYESİ TÜMÖD'E ÖY OLURSA ARTIK TARAFSIZLIĞINA KİMSENİN İNANMAYACAĞINI SÖYLEMİŞTİ. FAKAT TÜBİTAK'TAN FON ALMASININ TARAFSIZLIĞINI BOZDUĞU FİKRİNDE DEĞİLDİ.

dir, fakat toplumsal koşullarla bçimlenir ve yeterince geliştirilemezse istenen sonuçlara varmak olanaksızdır. Yetenek, yaratıcılığın ve büyük başarının gerekli şartıdır, fakat yeterli şartı değildir. Yeteneğin geliştirilmesi ise ortam sorunudur. Bugün Türk üniversitelerinde yeterli bir bilimsel ortamın bulunmadığını kesinlikle söyleyebiliriz. Fakat bu, bütünleşmiş ülkelerde de aya çok böyledir. Millî atlet olan bir öğrencimle konuşurken nasıl olup da İran'da 2.18 m.

bilgiler öğretilir, onun için de öğrenci bu bilgileri ne kadar iyi öğrenmeye çalışsa gerçek hayatta karşılaştığı sorunları çözemez, kendi başına tutarlı sonuçlara varamaz. Analiz şeklinde yazılımsız bilim eserlerinin Türkçeye çevrilmesinin, bunlardan ders kitabı olarak faydalanmanın çok yararlı olacağı inancındayım. Tabii, üniversitelerde bilimsel ortam ve yaratıcılık, yüksek öğretimle ilgili yasal çerçeveden, bu yasal çerçevenin uygulanır şekliyle ve giderek iktisadi sistemden

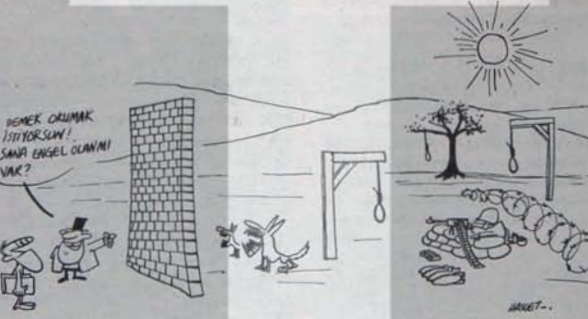
sonuçlanır. Fakat üniversite özerkliğinin de bir amaç değil, bir araç olduğunu, demokratik üniversite mücadelesinin gerekli koşulu olduğunu unutmamak gerekir. Fikirleri yüzünden öğretim üyelerinin üniversitelerden kolayca uzaklaştırılabildiği bir ortamda demokratik üniversite mücadelesi verilemez. Sosyalist ülkelerdeki öğretim üyesi ise en azından bunları bildiği için memnun olmalıdır: Üniversiteye gerek öğrenci, gerek öğretim üyesi olarak gereken eşit koşullarda bir yarış söz konusudur, yeteneği ve çalışması oranında yükselcektir, öğrencisi devlet bursu aldığı için geçimine sıkıntısı çekememektir ve tam zamanlı öğrenimine ayarlanmaktadır.

* Türkiye'de öğretim üyelerinin örgütlenmesi yeterli midir, bu örgütlenmede zorluklar varsa bunlar nereden doğmaktadır?

* Türkiye'de ilericî öğretim üyeleri TÜMÖD'de, ilericî öğretim yardımcıları TOMAS'da örgütlenmişlerdir. Her iki kuruluş da, 12 Mart öncesi sendika olduğu balde, 12 Mart sonrası yasalarla gördermek şeklinde yeniden örgütlenmek zorunda kalmışlardır. TÜMÖD'ün merkezi Ankara'dadır ve İstanbul, Trabzon, İzmir'de şubeleri vardır. İstanbul Şubesi'nin şu anda 197 üyesi vardır. İstanbul'da 1600'e yakın öğretim üyesi olduğu düşünülürse, örgütlenme oranının düşük olduğu görülmür. Buna yıl açan önemli nedenler, Türkiye'de şu anda yüksek öğretim kurulları üzerindeki faşizan baskıların büyüklüğü, sermaye ile bütünleşmiş, veya menfaati o yönde öğretim üyesi sayısının büyüklüğü, bilinçlenme derecesinin küçüklüğüdür. Özel muayenehanesinde ayda 200 bin lira kazanan bir 'tip profesörünün TÜMÖD'e üye olmamasını anlayışla karşılamak gerekir. Bir de fazlasıyla karşılık almak isteyen öğretim üyeleri var. Öyemiz olmasını istediğimiz bir öğretim üyesi TÜMÖD'e üye olursa artık tarafsızlığına kimsenin inanmayacağına şüphesizdir, fakat TÜBİTAK'ın fon almamasını tarafsızlığı bozduğu fikrinde değildi.

* Ülkü-Bir içinde öğretim üyesi örgütlenmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

* Hiç bir örgüt tarihin akışını durduramaz, tersine çevremez. Buna karşılık örgütler tarihin akışını hızlandırabilir ve bu aksıya güçlenebilir. Ülkü-Bir, Milliyetçi Hareket Partisi'nin bir yan örgütüdür, MHP ne kadar güçlüyse, bu örgüt de ancak kadar güçlüdür. Genç kuşakları şaptrıkları, komando talifesine aklı hocalığı yaptıkları, MHP'nin eylemleri için fetva çıkarmaya başladıkları sürece yurt yararına bir hizmet yapacaklarına kimseyi inandıramazlar.

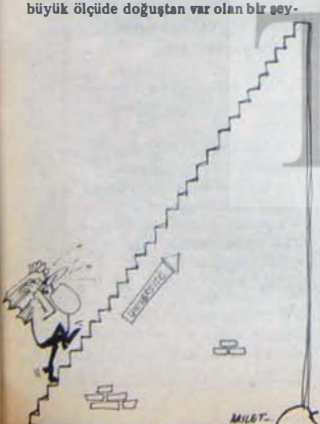

yüksek atlayan, Mısır'da güleyle 20 m. nin üstüne atan bir atlet yetiştirilmesini sağadığını söylemişim, ve söz konusu İranlı atletin yıllardır bir ABD Üniversitesinde öğretim gördüğü ve üniversitenin atletizm olanaklarından faydalandığı, sadece yılda bir kaç kez bir kaç günlüğüne uluslararası yarışmalar için İran'a geldiği, aynı şekilde Mısırlı atletin sürekli şekilde Doğu Almanya'da antrenman yaptığı cevabını almıştım. Dünya çapında ismi duyulmuş Türk bilim adamlarının yabancı üniversitelerde öğrenim görmüş ve/veya buralara öğretim üyesi olarak girmiş olmaları da rastlandığı değil tabii. Bugün Türk üniversitelerindeki öğretim üyelerinin daha iyi bir ortamda en az iki mül verilmiş olacağına gerçekten inanıyorum. Fakat bugün için lisans düzeyinde bile öğretimin doğru yönde geliştiğine inanmıyorum. Bilimsel ortamı doğuran koşulları kesin olarak saptamak güçtür, fakat fert başına geliri bizden daha düşük olan Hindistan'da daha olumlu bir bilimsel ortamın doğması, çok daha fazla sayıda Hintli öğrencinin yabancı ülkelerde (özellikle İngiltere'de) öğretim görmesine, daha sonra öğretim üyesi olarak ülkelerine dönmesine bağlamak mümkün. Aynı şey Japonya'nın il gelişme aşaması için de doğrudur. Biz henüz öntez aşamasındayız, analiz aşamasına atılmadık. Bugün Türkiye'de genellikle öğrenciyi birbirinden kopuk

bağımsız değil. Örneğin, bugün yüksek öğretim kuruluşlarında öğretim üyesi için bilimsel faaliyetleri nedeniyle bir mükafat veya cema söz konusu değildir. Belki böyle olmasa da iyidir, yoksa iyinin cezalandırılması, kötünün ödüllendirilmesi söz konusu olacaktır.

* Türkiye'de öğretim üyelerinin durumunu sanayileşmiş kapitalist ülkelerdeki, ve sosyalist ülkelerdeki öğretim üyeleriyle karşılaştırarak, nasıl bir sonuç varabiliriz.

* Türkiye'de öğretim üyelerinin iş güvencesi genellikle leri kapitalist ülkelerdekine oranla daha fazladır. Üniversite özerkliği ve sürekli memur statüsü (bunun sonucu olarak Danıştay dayanağı) Türkiye'de öğretim üyesinin güvencesini sağlayan unsurlardır. Fakat bu iki unsur da, iki tarafı da kesen bir kılıç gibidir, nitelikli aşım güvence sağlayıp aşırı gevşekliğe ve iç denetim yetersizliği nedeniyle sorumsuzluğa yol açmaktadırlar. Üniversitelerimizde bir çok kürsü, etrafı derin hendeklerle çevrili bir kale gibidir. Fakat üniversite özerkliğine ve sürekli memur statüsüne bir alternatif göstermek güçtür. Öğretim üyelerinin mukaveleyle çalıştırılması sistem Türkiye'de yüksek öğretimle dinamiklenmez zıyade, öğretim üyesi için belirsizlik getirir ve çoğunluğun azınlığı elemesiyile

ETYOPYA HALKI SON SINAVLA KARŞI KARŞIYA

Geçtiğimiz hafta Etyopya'da Somali ve Sudan tarafından desteklenen ayrılıkçı gerilla gruplarının ülkenin kuzeyindeki Massawa bölgesine de girdikleri bildirildi. Etyopya için Kızıl Deniz üzerindeki büyük önem taşıyan bu bölgede de çarpışmaların başlaması ülkenin geleceği üzerindeki endişelerin yoğunlaşmasına neden oldu. Massawa bölgesinde kontrolün gerici ve ayrılıkçı güçlerin eline geçmesinin, Adis Ababa'daki devrimci yönetim için büyük bir darbe olabileceği bildiriliyor.

Etyopya devrimci yönetiminin ve halkın yüzde 90'ının ayrılıkçı güçlere karşı savaşı, bir süredir ülkenin kuzey, güney ve doğu bölgelerinde, özellikle Hararge, Bale ve Sidamo yörelerinde sürdürülüyordu. Ülkenin batı bölgelerinde ise Sudan tarafından desteklenen kralcı "Etyopya Demokratik Birliği" kuvvetlerinin faaliyetine karşı mücadele ediliyor. Ülke topraklarının giderek artan bir bölümü askeri baskın bölgesi haline gelmiş durumda.

Son gelişmeler Etyopya'nın genç devrimci yönetiminin ve Etyopya halkının sonuç belirleyici bir sınavın karşısına getirmiştir. Etyopya halkının ezici çoğunluğu Askeri Yönetim Konseyi'nin yanındadır ve devrimci kazanımların korunmasına için seferber olmuştur. Etyopya'nın köylü, kentli emekçi kitleleri, monarşinin devrilmesinin üçüncü yıldönümünde Başkan Mangistu Halle Madam'ın yaptığı birlik cephe çağrısını izlemektir. Askeri Yönetim Konseyi devrimci iktidar organlarının bütün kademelede güçlendirilmesi için çalışmaktadır. Silahlı işçi ve köylü birlikleri örgütlenmiştir. Düzenli ordu sağlanmıştır halk milislerinin kuruluşu hızlandırılmaktadır. Tüm ülkede işçi ve köylüler, orduya ya da milislerde görev alan arkadaşları için gönüllü çalışma seferberliği ne girmişlerdir.

Ancak emperyalizmin Etyopya devrimini ezme girişimleri en ince yöntemlerle başarılar elde etmektedir. Bir yandan ülkenin toprak bütünlüğü ortadan kaldırılmaya çalışılırken, diğer yandan ekonomik bir çöküntünün yaratılması için çaba sarfılmaktadır. Etyopya sanayinin en önemli damarları tıkanmıştır. Ülke hammadde sıkıntısı içindedir. Emperyalistler ve onların gerici işbirlikçileri, şiddetle de ülkenin Kızıl

Deniz'e bağlantısını keserek tam bir kuşatma altına sokmaya çalışmaktadır. Etyopyalılar için, Lenin'in sak sak tekerlediği söyleyişini hayata geçirmenin zamanı tam olarak gelip dayanmıştır: "Bir devrim ancak kendisini savunmayı bildiği ölçüde değer kazanır."

ETYOPYA HALKI DEVRİMCİ KAZANIMLARINI SAVUNUYOR

Etyopya halkının şu aralarda kadar noktalarına gelmiş olan mücadelesi, son üç yılın getirdiği devrimci kazanımların savunmanın ve ilerici yönetimi sağlama çalışmalarının ötesinde bir amaçla yönelik değildir. 1974 Eylül'ünden önce, aralarında kraliyet ailesi mensuplarının ve kilisenin prenslerinin de olduğu 1000 kadar feodal bey, ülke topraklarının yüzde 60'ını elinde tutuyordu. 14 eyaletten 11'inde tek bir sanayi kuruluşu yoktu. Geri kalan 3 eyalette ise sanayi üretiminin yüzde 70'i yabancı sermaye tarafından kontrol ediliyordu. 1942'de resmi olarak kaldırılan kölelik, köylerde olduğu kadar kentlerde de bükününü sürdürüyordu. Etyopya, sosyo-ekonomik gelişme göstergeleri bakımından Afrika'da sonucun arayı tutuyordu.

Etyopya, Afrika'nın en uzun geçmişli olan devlet yapısına sahiptir. Ülkede gelişmiş bir sınıfsal yapının varlığı ve toplumsal ve ekonomik çelişkilerin en keskin düzeye varmış olması, ilerici yönetimin giriştiği dönüşümlerin daha derin boyutlara ulaşmasına neden oldu. Feodal beylere karşı girişilen devrimci dönüşümler, giderek emekçi halk kitlelerinin iktidara getiren anti-emperyalist, demokratik bir devrim boyutlarına ulaştı. Tüm topraklar ulusal mülkiyet ilan edildi ve köylülere ve tarım işçilerine dağıtıldı. Her türlü feodal ve kapitalist toprak mülkiyeti kaldırıldı. Kilit sanayiler devletleştirildi. Bu yıl başında sanayi üretiminin yüzde 90'ından fazlası devlet sektörü tarafından gerçekleştiriliyordu. Banka ve sigorta şirketleri kamulaştırıldı ve her türlü döviz işlemi devlet kontrolü altına alındı. Afrika'nın en ilerici çalışma yasası yürürlüğe kondu. Geçici Askeri Yönetim Konseyi, 1976 Nisan'ında "Ulusal Demokratik Devrim Programı" nı açıkladı. Program, "marksist-leninist bir işçi sınıfı partisinin kurulmasını", ülkede ulusal sorunun barışçı yoldan çözümlenmesini öngörüyordu.

Etyopya Askeri Konseyi'nin ülkede ulusal sorunun barışçı yoldan çözümlenmesi için formüle ettiği önderler, bütün halkları kendi kaderini tayin hakkının tanımaması öngörmektedir. Devrimci yönetimin güçlendirilmesi, ülkede yaşayan halkların birliğinin güçlendirilmesi ve toprak bütünlüğünün korunması ilkelereinden hareket eden Askeri Yönetim, kendi kaderini tayin hakkının en ilerici biçimi olarak "bölgesel özerklik" ilkesini ortaya atmıştır. Bölgesel özerkliğin çerçevesi içinde her halkın kendi politik, ekonomik ve toplumsal yaşamının biçimini belirleme, ana dilini kullanma ve kendi iktidar organlarını seçme hakkına sahip olması düşüncesini benimsemiştir. Ülkede ulusal sorunun, özellikle Eritre sorununun barışçı ve demokratik yollardan çözümü için yaratılan olumlu koşulları tersine çevirmek için emperyalizm ve gerici güçler, etnik sorunlarına ayrılıkçı eğilimlere dönüştürülmesi ve devrimci yönetimin parçalanmasına için elinden geleni ardına koymamaktadır.

AFRİKA'NIN KUZEYDOĞUSUNDA ETYOPYA'YA ÇEVİRİLEN KARŞI DEVRİMCİ KOMPLONUN ARKASINDA, EMPERYALİZMİN BÖLGEDEKİ ÇIKARLARINI KORUMA VE AFRİKA HALKLARININ ULUSAL VE TOPLUMSAL MÜCADELELERİNİ SİNDİRME ÇABASI YATMAKTADIR. EMPERYALİZM, SON ZAMANLARDA, AFRİKA'NIN GENÇ DEVLETLERİ ARASINDA SÖMÜRGEÇİLİK DÖNEMİNDE KALMA UYUŞMAZLIKLARI KIŞKIRTMA, BUNLARI ASKERİ ÇATIŞMALARLA DÖNÜŞTÜRMEYE VE BÖYLECE İLERİCİ YÖNETİMLER ÜZERİNDE BİR BASKI KURMAYA ÇALIŞMAKTADIR.

EMPERYALİZMİN ÇIKARLARI İÇİN

Afrika'nın Kuzey doğusunda Etyopya'ya çevrilen karşı devrimci komplonun arkasında, emperyalizmin bölgedeki çıkarlarını koruma ve Afrika halklarının ulusal ve toplumsal kuruluş mücadelesini sindirme çabası yatmaktadır. Emperyalizm, son zamanlarda, Afrika'nın genç devletleri arasında sömürgeçlik döneminden kalma uyumsuzlukları kıskırtmaya, bunları askeri çatışmalara dönüştürmeye ve böylece ilerici yönetimler üzerinde bir baskı kurmaya çalışmaktadır. Gerici Sudan yönetimi uzun süredir Etyopya'ya karşı ilan edilmiş bir savaş sürdürmekte, kralcı güçlerin askeri manevralarını yönetmektedir. Son olarak Etyopya ile Somali arasında yaratılan askeri çatışma ve böylece başımız devletler arasında askeri çatışmaların çıkartma politikasının bir sonucudur.

Etyopya'ya yönelen saldırı, Kızıl Deniz çevresinde gerici bir blok yaratma girişimlerine de mükki sığıya bağlıdır. Emperyalizm, Kızıl Deniz'e kıyısı olan ülkeler arasında, Suudi Arabistan ve Sudan'ın önderliğinde siyasi ve askeri bir blok oluşturma çabasıdır. Böylece bir Afrika hedefi, başta Etyopya gibi ilerici Afrika ülkelerini tehdit etmek, Ortadoğu'daki Arap ülkeleri üzerinde baskı kurmak olacaktır.

Somali yönetiminin son zamanlarda Etyopya'ya karşı takındığı ilibakçı politika ve Sovyetler Birliği ile dostluk iliş-

kilerini bozmaya yönelik girişimleri, emperyalizm ve gerici güçler tarafından alkışlarla karşılanmıştır. Somali yönetiminin izlediği politika, bu ülkeli S. Arabistan'ın yönetiminde oluşturulmaya çalışılan blok için sokma çabaları için yeşil ışık yakmıştır. S. Arabistan, Somali'nin Amerikan silahları satın alabilmesini sağlamak için bu ülkeye petrodolarlar sunmayı planlamaktadır. Somali hükümetinin 13 Kasım'da Sovyet-Somali Dostluk ve İşbirliği Anlaşmasını iptal etmesinden hemen sonra, ABD Temsilciler Meclisi Silahlı Kuvvetler Komisyonu'nun bir heyeti Somali'de temaslarına başlamıştır. Bu arada maocu Çin yönetimi de Somali'nin politikasına destek olduğunu belirtmiş, bir Çin heyeti derhal Mogadişu'ya hareket etmiştir.

ETYOPYA HALKI ZAFERİ KAZANAKTIR

Etyopya halkı bugün dört yandan gelen komplolarla karşı karşıyadır. Emperyalizmin bu girişimlerine karşı Etyopya'nın bağımsızlığının korunması, devrimci kazanımların yaşatılması, halkın devrimci güçlerinin seferberliğine ve mücadelesine bağlıdır. Etyopya halkının sürdürdüğü baskı mücadele, tüm ilerici Afrika ülkelerini, dünya barışçı güçlerini, en başta Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin desteğine sahiptir. Etyopya halkının zaferi tüm dünya barışçı ve demokratik güçlerinin zaferi olacaktır.

Mengistu: Mücadeleye devam

Menahem Sedat

Begin' in işgal planını Arap halkları yırtacaktır

nırlandırılacaktır. Diğer yandan, planını açıklayan Begin, İsrail'in, Filistin halkını yaşadığı Gazze ve Batı Şeria bölgelerindeki hükümsüzlük hakkından vazgeçmediğini bildirmiştir. Begin'in Gazze ve Batı Şeria ve bu bölgede yaşayan Filistin halkı için önerdiği, bir sözde "özerklikten" başka birşey değildir. "Özerklik" kavramı, Filistin halkının yasal haklarının, bu arada bağımsız devletini kurma hakkının reddedilmesi anlamına gelmektedir. Üstelik İsrail planı, her iki bölgede de İsrail askeri varlığının sürdürülmesini öngörmektedir. Sadece, askeri yönetimin yerine bir "sivil" yönetimin geçirileceğinden söz edilmektedir. Siyonist başbakan, Gazze'deki ve Batı Şeria'daki güvenlik hizmetlerinin İsrail tarafından yürütülmesini; İsrail'in Batı Şeria'da toprak edinebilmelerini; Gazze bölgesinde kurulmuş olan İsrail köylerinin İsrail askeri bimaçesi altında ve İsrail kanunlarına tabi olmasını da öngörmektedir. İsrail planına göre, Gazze ve Batı Şeria'daki Araplar (yani Filistinliler) dilediklerine göre İsrail yada Ürdün yurttaşlığını seçebileceklerdir. İsrail yurttaşlığını seçenlere, diğer İsrail'lerle eşit hak ve olanaklar tanınacaktır. Böylece İsrail yönetimi, Filistin halkının ulusal bir topluluk olarak varlığını ortadan kaldırmayı planlamaktadır.

Siyonist Başbakan'ın sözde Ortadoğu'da barış için öne sürdüğü bu planın, bir "işgal planı"ndan başka birşey olmadığı ortadadır. Suriye, Irak, Libya, Cezaevi gibi Arap ülkeleri ve Filistin Kurtuluş Örgütü, İsrail planının işgalci niteliği-

ni ortaya koymuşlardır. Sovyet TASS ajansı da, Begin'in planını açıklamasından sonra yaptığı yorumda, bu planın Musur yönetiminin teslimiyete davet eden niteliğine işaret etmiştir.

Musur ve İsrail yöneticilerinin bütün iylenişlik çabalarına rağmen, iki ülke arasında projelenecek tek taraflı barış anlaşması girişiminin yeniden bir çıkması doğru ilerlediği ortaya çıkmıştır. SBKP organı Pravda'nın belirttiği gibi, "saldırgan istekleri öylesine aşırıya kaçmıştır ki, bunları Musur bile geri çevirmek zorunda kalmıştır." Enver Sedat'ın Kahire'deki ihanet yönetimi, İsrail'e görüşmelerinden, diğer Arap ülkelerine empoze edilebilecek bir anlaşma taslağını ortaya çıkaramayacağını görünce, yeniden "genel bir barış planı"ndan söz etmeye başlamıştır. Musur'daki bاینر grubu, böylece Arap dünyasında ve dünya ilerici kamuoyunda yitirdiği güvenliliğini yeniden kazanmaya çalışmaktadır. Fakat bu çabalar boşunadır. Enver Sedat yönetimi, ihanetinin hesabını vermeden kimseyi kandıramayacaktır.

Tek taraflı barış girişimlerinin, barışa susayan Ortadoğu halklarına hiçbir somut ürün getirmeyeceğini, sosyalist ülkeler ve ilerici Arap güçleri ödenen birer zararla vurgulamıştır. Ortadoğu'da barış yolu üzerindeki tek yol İsrail'in gösterdiği Cenevre Barış Konferansından kaçmanın mümkün olmadığını, gelişmeler bir kez daha doğrulamaktadır. Tek taraflı barış girişimleri, sadece Arap halklarının dikkatini Ortadoğu sorununun adil ve kalıcı çözüm yolundan uzaklaştırmak

ve İsrail'in silahlanma ve yeni bir savaş için hazırlanma çabalarına zaman kazandırmak amacıyla yapılmıştır. Sedat-Begin flörtörün bir fare bile doğuramayacağı belli olmaya başlamıştır ama, Amerikan emperyalizmi ve siyonistör, Cenevre Barış Konferansı'nı uzaklaştırarak Ortadoğu'daki konularını güçlendirme olanağını bulmuşlardır. Gericiilerden sorulacak besap bunun besabdır.

Enver Begin

İsrail Başbakanı Begin'in "barış" yaf-tası altında gizlediği "işgal planı" geçtiğimiz hafta Çarşamba günü Başbakan tarafından İsrail Parlamentosunda açıklandı. Begin'in açıkladığı plan, bugüne kadar İsrail ve Musur yönetimleri arasında sürdürülen ikil görüşmelerin teslimiyetçi niteliğini de ortaya koydu. Ancak, ABD'nin himayesinde başlatılan ayrı barış girişimlerinin fiyatı şimdi den belli oldu. İsrail'in saldırılarını sürdürmesi, Musur yönetimini bile, yeniden "genel bir barış anlaşması"nın sözünü etmeye başlamak zorunda bıraktı.

İsrail'in önerdiği barış anlaşması planı, Arap toprakları üzerindeki İsrail işgalini yasallaştırmayı ve Filistin halkının devlet kurma hakkını ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Plana göre, İsrail'in Sina'dan çekilmesi 5 yıllık bir süre içinde gerçekleşecektir. Ancak gerek çekilme döneminde gerekse daha sonra, Sina'ya yerleştirilmiş olan İsrail uyruklularını İsrail yasalarına bağlı olmaya devam edecektir. Mısır'ın yarımadadaki kontrolü de "stratejik gerekçeler"le si-

SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri ve SSCB Yüksek Sovyet Prezidium Başkanı Leonid Brejnev'in önceki hafta sonunda Pravda Gazetesinde yayınlanan demeci, bütün dünya kamuoyunda geniş yankılar uyandırdı. Brejnev'in demeci, dünya barışının güçlendirilmesi yolunda Sovyetler Birliği'nin yeni bir önerisini içeriyordu. SBKP Genel Sekreteri, ABD tarafından geliştirildiği açıklanan nötron bombasının üretiminden ABD ve SSCB'nin karşılıklı olarak vazgeçmesini öneriyordu.

Sovyetler Birliği'nin bu yeni önerisi, silahlanma yarışının kontrol altına alınması ve silahsızlanma girişimlerinin koordine edilmesi yolunda atılmış çok önemli bir adımdır. Emperyalist güçler son yıllarda silahlanma yarışını yeniden hızlandırma yönündeki girişimlerini hızlandırmışlardır. ABD tarafından "kanatlı füze" (cruise füze) ve nötron bombasının geliştirilmesi, bu girişimlerin en açık delilidir. Nötron bombasının geliştirilmesi ABD'de 10 yılı aşkın süredir kamuoyunda gizli olarak sürdürülmüş, son 3 yılda da NATO

Brejnev, SSCB ve ABD'nin Nötron bombasının karşılıklı olarak vazgeçmesini önerdi

çinde yine gizli olarak değerlendirilmiştir. Nötron bombası projesinin dünya basını tarafından ortaya çıkarılmasından sonra bu projeye karşı milyonlarca insan tarafından gösterilen yoğun tepki, yeni silahın mimarlarını "nihai kararın tartışılması" adı altında manevrada bulunmak zorunda bırakmıştır. Ancak son haftalarda NATO çevrelerinden nötron bombasıyla ilgili uygulama aşamasına gelindiği, Belgrad Konferansı'nın tamamlanmasından sonra "nötron başlıklı Lance roketleri"nin üretimine başlanacağı yolunda haberler sızmaya başlamıştır. Bu gelişmeler dünyanın yeni bir korkunç silahlanma yarışının eşliğine geldiğinin habercisi olmuştur.

Pravda muhabirinin sorularını yanıtlayan Leonid Brejnev, ABD'nin ve NATO çevrelerinin nötron bombasının üretimine geçme tasarılarının karşılıksız kalmasını beklenemeyeceğine dikkati çekmiştir. Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler, öteden beri, emperyalist ülkelerin tek taraflı stratejik avantajlar elde etme çabalarının barış çabalarını baltaladığını belirtmişlerdir. Nötron bombası projesi de, emperyalist ülkelerin yeni kitle imha silahları geliştirerek sosyalist ülkelere karşı üstünlük elde etme girişimlerinin bir parçasından başka birşey değildir. Brejnev'in, ABD tarafından nötron bombası üretimine geçildiği takdirde, SSCB'nin de, Sovyet halkının, müttfiklerinin ve dostlarının güvenliğini sağlamak için yeni silahın üretimine başlamak zorunda kalacağını belirtmesi, emperyalizmin maceracı girişimlerinin taşıdığı felaket tehlikelerini ortaya koymuştur.

Sovyetler Birliği'nin, nötron bombasının üretiminden ABD ve SSCB tarafından karşılıklı olarak vazgeçilmesi önerisi, silahlanma yarışının kontrol altına alınması önlemleri yolunda dev bir adımdır. Bu önerinin ABD ve NATO tarafından olumlu karşılanması, yeni silah türlerinin hazırlanmasından ve üretiminden vazgeçilmesi yönünde yeni gelişmelerin kapısını açacaktır. SSCB'nin yeni önerisi, ABD ile sürdürülen SALT görüşmelerinde de ilerleme sağlanması bakımından büyük önem taşıyacaktır. Nötron bombasının üretiminin yasaklanmasına ilişkin uluslararası bir anlaşma, uluslararası ilişkilerdeki diğer pekçok önemli sorunun çözümünde de olumlu rol oynayacaktır.

Silahlanma yarışında empoze ettiği yeni sıçrama tahtasının sorumluluğunu sosyalist ülkelerin üzerine atmaya kimsce kalkışmaz. Nötron bombası projesinin hangi koşullarda ve hangi amaçlarla geliştirildiğini bütün dünya bilmektedir. Emperyalistlerin, sosyalist ülkelere karşı stratejik üstünlük elde etme girişimlerini haklı göstermek için başvurdukları bayatlanmış "Sovyet tehdidi" masallarını öne sürerek, SSCB'nin yeni barış girişiminin önemini küçültmeye çalışanların yüzünü gerçekler kızartacaktır.

YENİ SESLER YENİ KİTAPLAR

Hilmi ÜSTÜN

Yazmamız yeni boyutlara ulaşıyor. Yaşamın anlamını ve sanatın amacını iyi özümlemiş yeni yapıtlarla karşılaşıyoruz her gün. BİZ YAŞAMAYI KAVGA BELLEDİK adlı şiir kitabı bunlardan biri. Özgür Coşkun'un bu kitabı ekim ayında May Yayinevi tarafından yayınlandı. Dergilerde öteden beri ilgiyle izlediğim ozanın bu ilk kitabı oluyor. İçinde kırk kadar şiir bulunan bu kitap sanıyorum kendinden çok söz ettirecek. Bu şiirler şiir olarak ayrı bir güzelliği simgelerken asıl yazınımıza katmaya çalışadıkları bir başka özellik daha var. Bu özellik de şu: Bu şiirler ateş, barut kokusundan çok uzak. Daha doğrusu günümüz devrimci mücadelesinin himmetine sığınarak yazılmış şiirler değil bunlar. Gözlemleyebildiğimiz özelliğin biri bu olurken bir başka özellik de şurada: Kitabın adıyla kemikleşen ozanın görüşü günümüz yazınının bir geçiş dönemi yaşadığını da ortaya koymakta. Ozan sanatını ezilen sınıfın eline bir kavgacı olarak sunarken bir başka kavganın daha savaşçısı olduğunu unutmuyor. Dizelerin arasında serpiştirilen birkaç işçi sözcüğü ile devrimci şiirler yazılmayacağını da koyuyor ortaya ve böyle davrananların yanlışlarını da sergilemiş oluyor. Ana bizim en övgüye değer bulduğumuz asıl yön ozanın tekniğinden kaynaklanıyor. Halk şiiri geleneğimizin derinliğini aratmayacak kadar öz şiirler üretmiş. Halkına seslenirken onun tüm geleceklerini kullanarak girişmiş bu kavgaya. Bir başka deyişle halkın duygu, düşünce ve kararlılığından başka yabancı bir unsur yok bu şiirlerde.

Uyandık birlikte yattığımız yerdöşeklerinden
Anamız
Bacımız
Ve karımızla
Bastık girtlağınayenilginin
Tüzesiz bir düzen ortasında
Attık yüreğimizin kemikleşen korkuyu
Omuz verdik kutsal kavgamıza

Kavgamız
Yağmalanmış ülkemizin onuru
Tel dolapların bereketi
Yer sofralarımızda somun
Kuru dudakların suya özlemi

Yukarıda alıntılıdığımız şiir Özgür Coşkun şiirinin tipik örneklerinden biri. Toplumun özlemini dile getirirken görülüyor ki Türk halkının tüm yaşam çizgileri de çiziliyor. Tek oda sorunu, yerdöşekleri, teldolaplar, yersofraları onun şiirlerine kolaylıkla girip şiirin önemli unsurlarından biri olup çıkıyor.

Başboş bırakılan kitlelerin yoz burjuva kültürüne yem olabileceklerini çok iyi bilen Özgür Coşkun şiirleriyle bu konuda da önlemler getirmekte ve bu tavir şiirle uğraşan kişilere sağlıklı örnekler olabilmekte. Örnekler:

Kurak bozkırları
Yoksul dışkıları
Çiçekleri korur olduk
Sevdirdik her türlü savaşımızı avratlarımızla
Sevdamız yüreğimizle omuz omuza...

İlginç bulduğumuz bir başka özellik daha var Özgür Coşkun'un şiirlerinde. Bazı ozanlarımız diyalektiği doğrulamaya çabalarlar yazıtlarında. Oysa ki diyalektik zaten kendi kendini doğrulamıştır yeterince. Bizim diyalektikten yararlanacağımız yöner başkadır. Bunu da Özgür Coşkun kolaylıkla yapabilmekte. Şiirlerinin yapıyı diyalektik akışa uygun bir biçimde akışmakta. Yinelemeler yok. Varsa da çok az. Her dize yeni imgelemleri ve yeni sorunları yansıtmakta.

Ozan Abdülkadir Bulut'un bir sözü vardır. Der ki "Bir sanatçı değerlendirilirse yaşadığı zaman bölümü içinde değerini bulmalı". Bu sözün doğruluğuna inanıyorum ve Özgür Coşkun için olduğu kadar bunun tüm sanatçılar için geçerli olmasını diliyorum. Üretildiği zaman içinde bir işlevi olsun diye üretilir sanat yapıtları. Zamanında işlevini yerine getiremeyen bir yapıtın çok sorunları değerini bulması bir büyük eksiklik. Ne var ki günümüzde çeşitli nedenlerle bu sorun gözardı edilmekte. Özellikle de öznal nedenler etkin olmakta bu konuda. Yazınımızda etkin olan burjuva düşüncesi ve onun olanakları kimin yüceltileceğini ve kimin yeriyeceğini kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda planlamakta ve uygulamakta. Toplumda hiçbir işlevi olamayacak nice yapıtın yankıları ısrarla sürdürülürken ve böylesi yapıtlar ödüllendirilirken gerçekten değerli yapıtlar bilinçli olarak gözardı edilmekte.

Yukarıda sıraladığımız sorunlar ilk kitapla yayın yaşamına girmiş kişiler için daha da net bir olgu. Pek çoğu ortaya konan ürünü dudak büyükerek karşılamakta. Özellikle eleştirmenler. Kusurlu bulmadıkları sürece de susmayı seçmekte. Büyük bir bölümü de beklemekte, belki de çoğunluğun vereceği kararı beklemekte. Yalnız bu konuda hakkını hemen teslim etmemiz gereken biri var ki; kitap kıymeti bilen biri ve ne yapması gerektiğini bilen bir sosyalist olarak Hasan İzzettin Dinamo'yu anmadan geçmek olasılık dışı. Zaman zaman Vatan gazetesindeki değerlendirmelerini okuyoruz ve bu konuda uğraş veren kişilere iyi bir örnek olduğu kanısındayız.

Sonuç olarak diyoruz ki iyi şiirlerle dolu bir kitap kazanmış oldu yazınımız. Özgür Coşkun'un geleceğinin çok daha iyi olacağına inanarak kitabını tüm okurlara salık veriyoruz.

DÜNYANIN EN HAKSIZ YERE DAYAK YİYEN ADAMI SELAHATTİN BEY

ALTIN KIRPI

MEHMET SEMİH'İN
MİZAH HİKAYELERİ

DÜNYANIN EN HAKSIZ YERE
DAYAK YİYEN ADAMI
SELAHATTİN BEY

GENEL DAĞITIM: TEKİN YAYINEVİ

SVİŞTOV KENTİ | ÖZEL ÖDÜLÜ

ŞARLO DIYOR KI: "DİKTATÖRLÜKLER YIKILIP GİDECEKTİR. HALKTAN ZORLA ALDIKLARI GÜÇ YİNE HALKIN ELİNE GEÇECEKTİR. İNSANLAR ÖLMEYİ BİLDİKLERİ SÜRECE ÖZGÜRLÜK YOK OLMAZ, OLMAYACAKTIR."

CHARLES CHAPLIN ÖLDÜ, ŞARLO YAŞAYACAK

Aydın SAYMAN

"Ben bir barış kıskırtıcısıyım..."

1949'da "Amerikan Aleyhtarı Faaliyetleri Araştırma Komisyonu" tarafından ikinci kez ifade vermeye çağrıldığında bu cevabı göndermişti Chaplin: "Ben bir barış kıskırtıcısıyım..."

Sinemamın sayılı büyük sanatçılarından biriydi. Cervantes, Dostoyevski, Tolstoy gibi sanatçıların edebiyatta, tiyatrodan, genel olarak sanat alanında kapadıkları yerin sinemadaki tarzuluklarını ararak, ilk aklımıza gelecek isimlerden biri olacak Chaplin.

Kuşkusuz sosyalist bir sanatçı değildi. Ama sosyalizme yönelik sanatı. Anti-faşist, anti-Nazi barış ve özgürlük yanlısı; kapitalizmin, burjuvazinin tüm değerlerinin acımasız eleştiricisiydi. Bu nedenle uzun süre burjuvazî tarafından "komünistlikle", "kızillikle" suçlandı. McCarthy'cilerin soruşturmalarına, burjuva basınının hakaretlerine uğradı. Amerika'dan ayrılmak, ABD vatandaşlığından çıkmak zorunda kaldı. Yalnızca filmleriyle değil, önemli olaylarda her zaman demokrasiden yana çıkmasıyla da şimşekleri üzerine çekti. İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazi ordularının Sovyetler'e saldırması üzerine tüm dünyayı Almanya'ya karşı ikinci bir cephe açarak Sovyetler'i desteklemeye çağırması, anti-faşist Alman bestecisi Hans Eisler'in ABD'den ihracına karşı çıkması özellikle batırılanabilir.

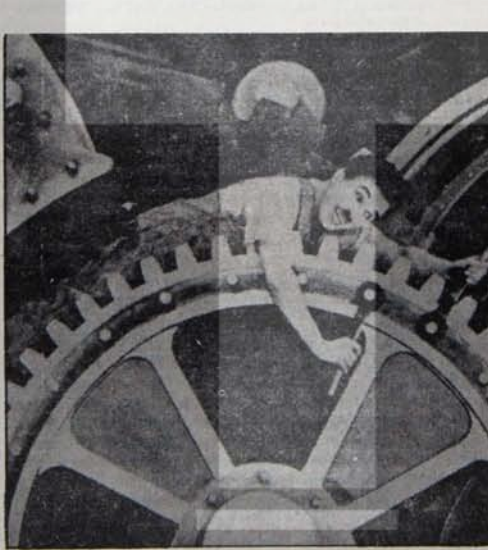
Sinema kapitalizmle birlikte gelişti, yaygınlaştı. Chaplin de sinemayla birlikte gelişti. Birkaç bobinlik kısa filmlerdeki güldürme amacı daha ağır basan Şarlo, giderek derin ve acı bir mizab duygusuyla olgunlaştı, toplumsallaştı. "Asri Zamanlar - Modern Times'da, proletaryayı, taylorizmi eleştirerek ve yabancılaştırmayı dile getirerek yanattı. "Şarlo Askerde'de savaşa karşı çıktı. "Şarlo Diktatör - The Great Dictator" de Nazizme cephe aldı. "Monsieur Verdoux'da burjuvazye en önemli saldırılarını yaptı.

Chaplin'in sanatının büyük ölçüde pandomime dayanması, sesli sinema ile çelişti. Buna rağmen, sesi çok ölçülü biçimde kullanarak film yapmaya devam etti. 1957'de "New York'ta Bir Kral"dan sonra uzunca bir süre film yapmadı. 1966'da başarısız "Hong-Kong'lu Kontes" son filmi oldu.

Ölümü, sanatının, filmlerinin yeniden gündeme getirilmesine, Chaplin'in yeniden keşfedilmesine yolaçacağı benzer. Hakkında yüzlerce kitap yazılmasına rağmen buna ihtiyaç vardır. Biz, yazımızı, Chaplin üzerine yazılmış birkaç değeri denirmiş ve Chaplin'den alıntılara bittirilmiş:

UMBERTO BARBARO: " (...) Filmlerinin her birinde yeni motifler ve yeni bir etkililik yolu bulan Şarlo'nun sanatçı olarak kuvveti, burjuva toplumunu eleştirme ve muhkun etmesidir... Kuşkusuz Şarlo'nun sınırları var, öteden beri. Ve ilk filmlerinden beri de ayırdır bu sınırlar. Şarlo'nun bireyci anarşist yapısından şeri gelmektedir. Öyle bir düşünce yapısı ki, toplum hayatının saçmalıklarını ve dramatik adalet-sizliklerini göstermeye, kinamaya götürdüğü halde, bunların içinden çıkmamın, kurtulmanın yollarını aynı açıklıkta görmeye olanaklı vermez."

ALEXANDRE LEITES: " (...) Belirli bir durumda, bir sanatçının hem iç-

ŞARLO'NUN ÖLÜMÜ, SANATININ, FİLMLERİNİN YENİDEN GÜNDEME GETİRİLMESİNE, CHAPLIN'İN YENİDEN KEŞFEDİLMESİNE YOLAÇACAĞA BENZER. HAKKINDA YÜZLERCE KİTAP YAZILMASINA RAĞMEN BUNA İHTİYAÇ VARDIR.

ten gelen yurtsever atılımını gözlemek, hem de aynı zamanda sanat tutumunu acı ve uyuşmaz bir biçimde eleştirmek elde midir? Bu yalnız elde değil, ayrıca gereklidir de. Gerçekten de onun sanat alanındaki tutumu, davranışları, ona karşı çıkanlar tarafından, sanatı yaralayabileceği, gelişme için çarpışmaların bilincini sulandırabilecek bir etken olarak gösterilmekte, sömürülmektedir. Böyle yaratıcı bir süreç, sanatın soyu amaçlarıyla çelişme durumunda olacağından sanatçıyı suskunluğa zorlayacak, halktan uzaklaştıracaktır. Ne var ki sanat alanındaki Chaplin'in dediği gibi kitlelerle teması yitirken en önemli şeyi yitirmek demektir."

CHARLES CHAPLIN: (İkinci Dünya Savaşı Almanya'ya için) "Beni duyma olanağı olanlara diyorum ki: Umutsuzluğa düşmeyiniz. Üzerinize çöken bela, vahşi bir iştihannın ve insanın gelişmesi

yönünden kaygılananların duydukları acıların sonucundan başka birşey değildir. İnsanların kınılacağı, diktatörlükler yıkılıp gidecektir. Ve halktan zorla aldıkları güç yine halkın eline geçecektir. İnsanlar ölmeyi bildikleri sürece özgürlük yok olmaz, olmayacaktır."

CHARLES CHAPLIN: (Alman saldırısından sonra Sovyetler için) "Rusya sirtını duvara vererek savaşmaktadır. İttifakın en sağlam savunmasıdır bu duvar. Libya'yı savunduk ve kaybettik. Girit'i savunduk ve kaybettik. Filipinler ve Pasifik'in öteki adalarını savunduk ve kaybettik. Ama Rusya'yı, demokrasinin son savunma hattını kaybetmek tehlikesini göze alamayız."

CHARLES CHAPLIN: (Hollywood şeneme düzeni için) "...Son filmim M. Verdoux'un bazı Amerikan sinemalarında ve özellikle New-York'ta nasıl karşılandığını biliyorsunuz. Bazı çatlak

seslerin beni "komünist" ve "Amerikan aleyhtarı" olarak nitelediğini biliyorsunuz. Bütün bunlar sadece herkes gibi düşünmek istemediğim için, Hollywood'un güçlü efendileri her hoşlanmadıkları kimseleri saf dışı edebileceklerine inandıkları için. Ama pek yakında bu bayyalleri yönetecek ve bazı gerçeklerin bilincine varacaklardır.

"İşte açıkça söylüyorum. Ben, Charles Chaplin, Hollywood'un can çekiştirdiğini iddia ediyorum. Hollywood'un bir sanat olarak kabul edilmiş sinema alanında yapabileceği birşey yoktur. Hollywood'un işi kilometrelerce boş film harcamaktan başka birşey değildir. Şunu da ekleyebilirim. Bu kentte, tutumunu bütün ötekilere uydurmayı kabul etmeyen birinin, film sanatının büyük iş adamlarınca düzenlenen kurallara karşı çıkma yirekliğinin gösterecek bir öncü niteliğinde bile olsa, başarı kazanma olanağı yoktur."

Önder Şenyapılı Yürüyüş 'ün sorularını yanıtladı:

BİLİNÇLİ OKUR, BASINI HİZA YA GETİRMELİDİR

TOPLUMDAN YANA BİLİLEN VE OKUNAN BAZI GAZETELER, GAZETENİN İLK VE BAŞA ÇIĞIĞI OLAN "HABER VERMEK" VE HABERİ "DOĞRU, NESNEL OLARAK VERMEK" İLKESİNİ BİLE ÇİĞ-NEDİLER. DESTEKLENEN PARTİNİN DÜŞTÜĞÜ YANILGILAR, YAPTIĞI YANLIŞLARIN GİZLENMESİNDE ÇALIŞILDI. YANLIŞLAR, YANILGILAR SAVUNULDU. BU SAVUNMALAR TOPLUMDAN YANA DİYE BİLİLEN GAZETE MENSUPLARINDAN BİR BÖLÜĞÜNÜN "TOPLUMDAN YANA MİLLETVEKİLLERİ" OLARAK PARLAMENTOYA GİRME-SİNİ İ SAĞLADI BELKİ AMA, OKUYUCULAR OLUP BİTENLERİ DE-ĞERLENDİRMEKTE YANILDILAR.

"1970 lerin Başında Türk Basını" nı incelemişsiniz.
1978'in başında Türk Basını nasıl bir görünüm veriyor?

Temelde önemli bir değişme yok. Basında temel değişme 1950 yılında olmuştu. O yıllarda tutturulan çizgi sürdürülüyor. Nedir o çizgi diye soracak olursanız, şöyle özetlemek olanaklı: Özellikle tüketim malları ve bunlara bağlı hizmetleri pazarlamakta kullanılacak, geniş yığınlarla ulaşabilen ve yığınları tüketime özendirilen basın organları geliştirmek amaçlanmıştır 1950'li yıllarda. Çarpık bir kapitalizme sürecini tamamlayıcı araçlardan biri olarak biçim verildi yazılı basın organlarına. 1970'lerin başına gelindiğinde, şü-dere çok daha önce, basın organları amaçlanan kim-liği kazanmışlardır. Bu bakımdan, 1978 yılına girdiği-miz şu günlerde, basının bu kimliğinde bir temel de-ğişiklik olmadı demek gerekiyor. Hala sözü edilen kimliğini koruyor.

Temelde değişiklik olmadı ama, bazı değişimlerden söz açma olanağı var demek istiyorsunuz değil mi?

Evet, öyle demeye getiriyoruz. Şöyle açılma-ya çalışalım: 1950 yılında basın organlarının birer pazarlama aracı olarak kullanılmasına olanak sağla-ya-cek çeldi-düzen önlemleri alındı dedim ya, elbette ilk uğraş gazetelerin kendilerini pazarlamaları sorununu çözmek için gösterildi. Gazeteler önce kendilerini pa-zarladılar. Türkiye'de üretilen ilk tüketim mallı nedir diye sorarsanız bana, duraksamadan, "gazeteler" yan-tını veririm size. Zaman zaman darboğazlara girilmedi değil bu pazarlama çabasında. Darboğazlar, genellikle, dar gelirli ve yoksul okuyucuların umutlarını köşü-ye kullanna örneği diye anılabilecek bir yolla, kupon kesip biriktirenlere kur'a çekerek ev, araba, çeşitli dayanıklı tüketim malları, para, vb. amaçlarına da-ğıt-mak yoluyla atlatılageldi. Ama, büyük bunalmırlardan bir yenisine 1977 yılı içerisinde düşüldü. Görünür ne-denî kağıt fiyatlarına yapılan yüksekmek zam. Kağıda ya-pılan zam gazete satış fiyatına yansdı, 150 kuruştan 250 kuruşa çıktı. Yüzde 67 oranındaki bu fiyat artışı

okuyucuların lhdini, üçüncü gazetelerini bırakmalarına yol açtı. Böylece, tüm basın organlarının net satışla-rında düşmeler oldu. Hepsi bir sarıntı geçirdi. Örnek vereyim: Geçtiğimiz hafta pazartesi günü "Milliyet" ten Mektup'ta, adigeçen gazetesinin aralık ayı başında fiyat artışından önceki satış düzeyine yaklaştığı muş-tulanıyor; "İtraş" kayının bir buçuk ay kadar kısa sü-rede giderilmesi rastlanmayan, beklenmeyen bir olay" olarak niteleniyordu. Vartayı atlatamayanlar çoğun-lukta. Gözetme kaçmamıştır, gene bir "köşeyi döndü-recek" ikramiyeler furyası kapladı; ortalığı. Kısacası, 1977 yılı içerisinde basın organları bilkez daha kendi-lerin pazarlamak için yoğun çaba göstermek zorunda kaldılar. Dolayısıyla, okuyucuya çekildi gelecek, rakıpl-lerinden aynımlı özellikler edinmeye özen gösterdiler.

İçeriklerinde de değişme oldu
anlarını çıkarabilir miyiz
bu sözlerinizden?

Elbette. Kökende, basının 1977 yılında düştüğü bunalmının belirtileri daha önceleri gözlenmeye baş-lamıştı. Kağıt fiyatlarına yapılan zam sorununun su-yüzüne çıkması çabuklaştırdı. Biraz önce kağıt zam-mının "bunalmın görünür nedeni" diye nitelene-m bu yüzdendi. Görünmeyen neden ise, basının toplu-mal değişmeye ayak uyduramamasıydı. Toplumdaki değişimlerin filizlendiği yeni ölçümleri duyurucu yayım politikalarını geliştiremedi. Toplumda belirten yeni isteklere kıyasından köşesinden karşılık verilme-ke köprünün geçilebileceği sanıldı. Ama, 1970'lerin or-talarına gelindiğinde içerikte de değişiklik yapmak zorunluğu açık seçik duyumsattı kendini. Örnek ve-reyim: Kurucusunun koyduğu bir temel ilkeye göre, sayfalarında imzalı yazıya yer vermeye çok satışlı ga-zetelerden biri, adını da verelim, Hürriyet, bile imzalı yazılara, yorumlara yer vermeye başladı. Toplumun ana sorunlarına eğilen köşeler düzenlendiği görüldü. Bazı renkli resimli gazetele "diddi" haberlerin yer al-dığı günlük ekler yayımlanmaya koyuldular.

Anlattığınız önlemlerin alınmasına karşın
gene de bunalmı girilmesini
nasıl aşıyorsunuz?

Şöyle: İçerikte değişiklik yapıldı, yapılmasına ama, gerçek anlamda toplum çıkarlarını gözeten bir

politika benimsenmedi ki ... Gazete yürürlükteki sistem içerisinde nasıl bir kimlik taşıması gerektiğini çok iyi bellenmişti. Bu kimliği zedelemeyecek ölçüde öden veriliyor. Öteki bir anlatımla, içerikteki de-ğişimleri "öden" olarak benimsenerek, bunların özünü, değişikliklerin niteliği, sistem içerisinde basın orga-nlarına yüklenen işlevi bozmayacak bir titizlikle belir-leniyor. Görüşmemizin başında, temelde bir değişme-nin olmadığını vurgulamaktaki güdeğim böyle bir tu-tumun varlığından ötürüydü.

Bu durumda basın organlarının başarılı olacağını beklemek gerekiyor mu?

"Başarı"yı ölçmekteki ölçüt ya da ölçülere bağlı sorununuz var mı? Yürürlükteki sistem içerisinde "ba-sarı" ölçütü yapılan "iş"ten en yüksek kazancı sağla-yabilme. Kazanç çizgisinin sürekli olarak yükselme-si. Durağan bir kazanç düzeyi her teclimsel kuruluş gl-bel herhangî bir basın şirketi için de başarısızlık göster-gesi. Dolayısıyla, toplum yaşantısına, toplumsal de-ğişime katkısı olumsuz da olsa, satış sürekli olarak ar-tan ve bir reklam aracı olarak tüketim malları ve hiz-metleri için barçanan pazarlardan, reklam giderlerin-den en yüksek ya da yüksekçe paylar alabilen bir ga-zete, sistemin koyduğu ve koruduğu kuralları açısın-dan başarılı sayılmak gerekir. Ama, bir ötekî dünya görüşüyle, toplum yararı gözetilerek, toplum yararı ön planda alınarak yapılacak değerlendirmeler, doğ-al-lıkla, Türk Basınının "başarılı" görmeyi ve göstermeyi engelleyecek. İkinci tür değerlendirmeler için kulla-nılacak ölçütleri, bugün, özellikle çok satışlı gazete-ri-mize uygulamak anılan gazeteleri yarılama-ya gerek bırakmazın toplum gözünde mahkum etmeye yeter.

Toplumdan yana bilinen gazetelerin okuyucusu da gittikçe azalıyor?

İyi ki anımsattınız. Şunu bastırarak belirtelim: Toplumdan yana olmanın ölçüsü ne, bir sıvısal kuru-luşun koyduğu sınırlar içinde kalmak mı? Toplumdan yana tutumlarıyla tanınan ve bu nedenle okunan ga-zetelerimizin tutumları, özellikle 1977 Genel Seçimleri-gelirken, Ana Muhalefet Partisinin izlediği çizgi-yi izlemekte oldu. Gazetenin ilk ve vazgeçilmez ilkesi olan "haber vermek" ve "haberî doğru, nesnel olarak vermek" ilkesi bile çiğnedi. Partinin, desteklenen partinin düşüştüğü yanlışlar, yaptığı yanlışların gizleme-sine çalıştı. Oysa, toplumdan yana olmak, anılan yanlışların, söz konusu yanlışların eleştirilmesi gerekti-rildi. Eleştirilmedi. Aksine, yanlışlar, yanlışlar savu-nuldu. Bu savunmalar, toplumdan yana diye bilinen gazete mensuplarından bir bölüğününün "toplumdan yana milletvekilleri" olarak Parlamento'ya girmesini sağladı belki ama, okuyucular olup bitenleri de-ğeri-ndirmekle yanıldı. Toplumdan yana bilinen gazete-ri-n, elbette geniş okur yığınlarına ulaşabilişlerinden söz ediyoruz, bu tür gazetelerin basım ve satış sayıla-rını olumsuz yönde etkileyen, işte bu tutumları ve okuyucunun bu tutumu sağlıklı değerlendirmesidir. Bil-nçli okurun 12 marttan sonra yönetime değişen "Cumhuriyet" i nasıl hizaya getirdiği hiçbir zaman a-kıldan çıkarılmamalı.